

ŠTO BI DONOŠENJE NOVOG ZAKONA O PLOVPUTU, SPLIT MOGLO ZNAČITI ZA PRAVNI STATUS SVJETIONIKA NA HRVATSKOJ OBALI?

Prof. dr. sc. Petar Miladin*

Dr. sc. Sanja Ljubetić**

UDK: 347.799.1::347.258(497.5)

351.711(210.5):347.799.1

351.711:338.483.11(210.5)

347.258:338.483.11(210.5)

DOI: 10.3935/zpfz.73.1.01

Pregledni znanstveni rad

Primljeno: siječanj 2022.

Nastavno na objavu potrebe donošenja novog Zakona o Plovputu, Split, u doktrini i praksi postavilo se pitanje što bi navedeno moglo značiti za rješavanje problematike neujednačenog pravnog statusa svjetionika na hrvatskoj obali. Pokušavajući odgovoriti na navedeno pitanje, autori u radu analiziraju normativno uređenje pravnog statusa svjetionika koji se nalaze na hrvatskoj obali. Posebice se razmatraju zatečeni imovinskopravni odnosi, koji uključuju ugovorne odnose s trećim osobama kao i eventualna stečena prava i legitimna očekivanja pravnih subjekata na svjetionicima. Kao nužan preduvjet rješavanja te problematike analiziraju se primjenjivi propisi koji reguliraju formiranje katastarske čestice svjetionika, njezine evidencije, ali i moguća primjena instituta izvlaštenja. Daje se prikaz upravne i sudske prakse o pravnom statusu svjetionika. Razmatra se pravni i računovodstveni status svjetionika kao imovine društva Plovput d.o.o. Zaključno, u svrhu postizanja adekvatne razine normiranosti i uređenja zatečenih imovinskopravnih odnosa, predlaže se mogući smjer uređenja pravnog statusa svjetionika novim Zakonom o Plovputu, Split.

* Dr. sc. Petar Miladin, profesor Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Trg Republike Hrvatske 14, 10000 Zagreb; petar.miladin@pravo.hr;
ORCID ID: orcid.org/0000-0001-7884-5300

** Dr. sc. Sanja Ljubetić, pravni zastupnik, Adriatic Croatia International Club, Rudolfa Strohala 2, 51000 Rijeka; sanja.ljubetic@aci-club.hr;
ORCID ID: orcid.org/0000-0002-0110-3998

Ključne riječi: pomorsko dobro, svjetionici, stečena prava, koncesija, potkoncesija

1. UVOD

Zahvaljujući zemljopisnom položaju, obalno more Republike Hrvatske od davnina se nalazi na karti morskih pravaca svjetske robne razmjene. U doba koje je prethodilo uporabi moderne tehnologije, siguran je prolaz tim plovnim putovima bio nezamisliv bez svjetionika. Iako povijest svjetionika na jadranskoj obali, kao najvažnijih objekata sigurnosti plovidbe, seže u antičko doba¹, najstariji je sačuvani svjetionik Savudrija, izgrađen na istoimenom rtu 1818. godine.² Razvedena hrvatska obala s više od tisuću otoka, otočića, hridi i grebena³ danas broji ukupno 50⁴ aktivnih svjetionika u izvanlučkom području koji

¹ O povijesti svjetionika na jadranskoj obali vidi Giardina, B., *Navigare necesse est: il faro tra mondo antico e medioevo*, *Histria antiqua*, vol. 21, br. 21, 2012., str. 443 – 457 i Šerić, N., *Kamena svjetla: priče i legende o jadranskim svjetionicima, o mjestima na kojim su izgrađeni i o njihovom podmorju*, Marjan Tisak, Split, 2004. Općenito o povijesti svjetionika, vidi više Clingan, I. C., *Lighthouse*, *Encyclopedia Britannica*, 2019., dostupno na: <https://www.britannica.com/technology/lighthouse> (datum pristupa: 30. ožujka 2021.).

² O izgradnji svjetionika Savudrija vidi Manin, M., *Svjetionik Savudrija i njegovo mjesto u povijesti pomorstva*, *Časopis za suvremenu povijest*, vol. 52, br. 2, 2020., str. 461 – 483.

³ Hrvatsko otočje je jedinstvena otočna geografska cjelina koja se sastoji od 78 otoka, 524 otočića te 642 hridi i grebena. Čl. 6. st. 1. Zakona o otocima, *Narodne novine*, br.116/2018 i 73/2020.

⁴ To su: svjetionik Hrid Sv. Ivan na pučini, svjetionik Hrid Porer, svjetionik Rt Verudica, svjetionik Rt Peneda, svjetionik Rt Savudrija, svjetionik Rt Zub, svjetionik Rt Marlera, svjetionik Rt Oštro – Kraljevica, svjetionik Rt Vnetak, svjetionik Hrid Zaglav, svjetionik Mlaka, svjetionik Otok Prvić, Rt Stražica, Prvić, svjetionik Otočić Trstenik, svjetionik Otok Susak, svjetionik Rt Vošćica, svjetionik Rt Prestenice, svjetionik Rt Crna punta, svjetionik Oštri rat, svjetionik Otok Vir, svjetionik Otočić Babac, svjetionik Otočić Grujica, svjetionik Otočić Sestrica Vela – Tajer, svjetionik Veli Rat, svjetionik Otočić Tri Sestrice – Rivanj, svjetionik Hrid Mulo, svjetionik Rt Jadrija, svjetionik Otočić Prišnjak, svjetionik Hrid Blitvenica, svjetionik Otočić Host, svjetionik Rt Sućuraj, svjetionik Otočić Pokonji Dol, svjetionik Rt Stončica, svjetionik Pomorac, svjetionik Split, lukobran, glava, svjetionik Poluotok Sv. Petar, svjetionik Otočić Murvica, svjetionik Rt Sv. Nikola, svjetionik Rt Ražanj, svjetionik Otočić Sv. Andrija, svjetionik Luka Slano, Donji rt, svjetionik Otočić Daksa, svjetionik Hridi Grebeni, svjetionik Otočić Olipa, svjetionik Rt Struga, svjetionik Otok Sušac, svjetionik Otočić Palagruža, svjetionik Otočić Pločica, svjetionik Otočić Sestrica Vela (Korčula), svjetionik Rt Lovište i svjetionik Otočić Glavat. Podatci preuzeti sa stranica društva Plovput d.o.o., dostupno na: <https://www.plovput.hr/>

čuvaju sigurnost plovidbe njezinim obalnim morem. Skrb o navedenim svjetionicima od doba izgradnje svjetionika Savudrija prenosila se s austrougarskih pomorskih institucija na jugoslavenske institucije.⁵ U Republici Hrvatskoj tu funkciju u odnosu na svjetionike danas obavlja društvo Plovput d.o.o.⁶, kao pravni sljednik Plovput s.p.o.

Devedesetih godina prošlog stoljeća u praksi se skrenula pozornost na opadanje važnosti svjetionika za pomorsku plovidbu zbog razvoja suvremenih tehnologija⁷ te na nužnost okretanja komercijalizaciji svjetionika kroz turističku ponudu kako bi se osigurala sredstva za njihovo održavanje. U navedenu svrhu⁸ Plovput d.o.o. pokreće projekt komercijalizacije svjetioničarskih zdanja pod nazivom "Kamena svjetla". Projekt se temelji na pozitivnim iskustvima očuvanja svjetionika, integraciji ekologije i turizma, s obzirom na to da klimatološke i kulturološke karakteristike istočnoga dijela Jadrana pružaju izvanredne uvjete.⁹

I iako svjetionici pomalo gube svoj pomorski značaj te predstavljaju sve veću važnost u turističkoj ponudi, navedeno ne umanjuje potrebu za adekvatnom normiranošću pravnog statusa svjetionika, sada više nego ikada prije.

pomorska-signalizacija/svjetionici/svjetionik (datum pristupa: 11. travnja 2021.).

⁵ Tako Perišić, M.; Župarić, J.; Andrijanić, G., *Sanacija svjetioničarskih zgrada i njihovo valoriziranje kroz komercijalne djelatnosti*, Ekonomski vjesnik, vol. XXIII, br. 1, 2010., str. 173. O povijesti svjetioničarske službe na istočnom dijelu Jadrana vidi na <https://www.plovput.hr/plovput/o-nama> (datum pristupa: 11. travnja 2021.).

⁶ Sukladno čl. 52. st. 2. i 3. Pomorskog zakona (dalje: PZ) (Narodne novine, br. 181/2004, 76/2007, 146/2008, 61/2011, 56/2013, 26/2015 i 17/2019), društvo Plovput d.o.o. zaduženo je da na izvanlučkom području postavlja objekte sigurnosti plovidbe i održava njihov ispravan rad, dok je objekte sigurnosti plovidbe koji se nalaze u lučkim područjima dužno postaviti i održavati tijelo koje upravlja lukom.

⁷ Automatizacijom svjetala na svjetionicima potkraj 1990-ih s većeg dijela svjetionika povučene su svjetioničarske posade, a napuštene zgrade počele su propadati. U novonastaloj situaciji tražilo se ekonomično rješenje revitalizacije napuštenih svjetioničarskih zgrada. Tako Šerić, N., *Realizacija II faze složenog investicijskog projekta Kamena svjetla – sanacija i revitalizacija svjetioničarskih zgrada bez ljudske posade*, Split, 2007., str. 2., dostupno na: https://bib.irb.hr/datoteka/408451.II_FAZA_PROJEKTA_KAMENA_SVJETLA.doc. (datum pristupa: 5. svibnja 2021.). Ovdje valja istaknuti da čuvani svjetionici danas i dalje imaju važnu ulogu u Službi traganja i spašavanja na moru u Republici Hrvatskoj, vidi više na <https://mmpi.gov.hr/more-86/sigurnost-plovidbe-104/traganje-i-spasavanje-na-moru-195-ustrojstvo-nis/2019612> (datum pristupa: 5. svibnja 2021.).

⁸ Nastavno na Zaključak Vlade Republike Hrvatske od 18. prosinca 1998. kojim se Plovputu d.o.o. Split daje suglasnost da se svjetioničarskim zgradama u kojima nema potrebe za stalnim svjetioničarskim posadama koristi u turističke svrhe. Tako, Perišić, M.; Župarić, J.; Andrijanić, G., *op. cit.* u bilj. 5, str. 174.

⁹ Tako Perišić, M.; Župarić, J.; Andrijanić, G., *op. cit.* u bilj. 5, str. 174.

Dana 29. ožujka 2019. objavljen je Obrazac prethodne procjene za nacrt prijedloga Zakona o Plovputu. Kao razlog potrebe izradbe novog zakona navodi se da su se od donošenja Zakona, odnosno u posljednje 22 godine¹⁰ znatno izmijenile okolnosti i potrebe te karakter javnih usluga sigurnosti plovidbe. Naime, izmjenama i dopunama Pomorskog zakonika¹¹, došlo je do promjena u pogledu obavljanja poslova održavanja i obilježavanja plovni putova i objekata sigurnosti plovidbe radi sigurne plovidbe unutarnjim morskim vodama i teritorijalnim morem, koje u sklopu svoje javne ovlasti, kao uslugu od javnog interesa obavlja trgovačko društvo Plovput d.o.o. Do promjena je došlo i u načinu utvrđivanja visine naknade za obavljanje tih poslova kao i radi uvođenja novih poslova tijela pomorske vlasti u skladu s novim izazovima osiguranja sigurnosti plovidbe hrvatskim morem te obvezama unaprjeđenja sustava upravljanja javnim poduzećima. Konkretno, za pravnu poziciju svjetionika promjene se očituju otežanim upravljanjem svjetionicima, kao objektima vrijedne pomorske i kulturne baštine.¹²

Nesporno je da samo uređeni pravni status jadranskih svjetionika s riješenim imovinsko-pravnim odnosima može pružiti podlogu za racionalno upravljanje svjetionicima, bilo kao objektima sigurnosti plovidbe bilo za komercijalnu uporabu. U navedenu svrhu se nastavno u radu analiziraju normativna regulacija pravnog statusa svjetionika kao i eventualna primjenjiva rješenja koja bi se mogla polučiti donošenjem novog Zakona o Plovputu, Split.

2. PRAVNI STATUS SVJETIONIKA NA HRVATSKOJ OBALI

Svjetionike, s obzirom na njihovu specifičnu funkciju i položaj u prostoru, nije moguće definirati jednoznačno, već je za utvrđivanje njihova pravnog statusa potrebno uzeti u obzir sve elemente kojima se mogu odrediti.

¹⁰ Zakon o Plovputu, Split, Narodne novine, br. 73/1997, na snazi je od 22. srpnja 1997. godine te do danas u tekstu zakona nisu izvršeni zahvati u vidu izmjena ili dopuna.

¹¹ Narodne novine, br. 181/2004, 76/2007, 146/2008, 61/2011, 56/2013, 26/2015 i 17/2019.

¹² Vidi točku 2.1. Obrasca prethodne procjene za nacrt prijedloga Zakona o Plovputu od 29. ožujka 2019. godine. Dostupno na: <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=10724> (datum pristupa: 30. ožujka 2021.). Autori su u tekstu ovog rada dali svoj prijedlog uređenja pokušavši opsegom obuhvatiti najproblematičnija područja u praksi.

2.1. Određenje pojma svjetionika

2.1.1. Svjetionici kao objekti sigurnosti plovidbe

Pomorski zakonik¹³ definira objekte sigurnosti plovidbe kao objekte i/ili tehničke sustave kojima se vizualno, zvučno, elektromagnetskim valovima ili na drugi način dostavljaju, zaprimaju ili razmjenjuju informacije važne za sigurnost ljudi i plovnih objekata na moru, zaštitu morskog okoliša ili sigurnosnu zaštitu ljudi, pomorskih objekata i luka, a koji se ne nalaze na plovnom objektu. Tako objekti sigurnosti plovidbe mogu biti objekti pomorske signalizacije, obalne radijske postaje i drugi objekti sigurnosti plovidbe.

Vrste i karakteristike objekata sigurnosti plovidbe u unutarnjim morskim vodama i teritorijalnom moru Republike Hrvatske, njihova klasifikacija i kategorizacija, način i uvjeti njihova postavljanja, održavanja, uklanjanja i deaktiviranja, sustav obilježavanja (balisaže) plovni putova u unutarnjim morskim vodama i teritorijalnom moru Republike Hrvatske, način i uvjeti uspostave i vođenja registra objekata sigurnosti plovidbe, njegov sadržaj i obveze fizičkih i pravnih osoba koje postavljaju ili održavaju objekte sigurnosti plovidbe propisani su Pravilnikom o sustavu obilježavanja plovni putova i objektima sigurnosti plovidbe¹⁴. Navedeni Pravilnik propisuje da su objekti pomorske signalizacije objekti sigurnosti plovidbe izgrađeni na obali uz more ili morskom dnu, te plutajući objekti postavljeni na moru, s namjenom da omogućе navigatoru određivanje pozicije i sigurnu plovidbu, obilježavaju granice kanala i/ili upozoravaju na opasnosti za plovidbu. Sastoje se u pravilu od nosive konstrukcije (stalni objekti) ili uzgonskog tijela (plutače i zglobno-elastične oznake) obojenih prema nautičkim karakteristikama, a mogu imati karakteristiku svjetla u skladu sa značajem, znak na vrhu, radarski reflektor, RACON, AIS AtoN ili signal za maglu.¹⁵

Pomorski svjetionik najveći je i najvažniji objekt vizualne pomorske signalizacije izgrađen na najistaknutijim točkama obale kopna i otoka ako zadovoljava najmanje dva od sljedećih kriterija: objekt je izgrađen s namjenom da ima svjetioničarsku posadu, objekt se sastoji ili se sastojao od najmanje dvije građevine, visina kule iznosi najmanje 10 m od podnožja do vrha, domet vidljivosti svjetla iznosi ili je iznosio najmanje 15 nautičkih milja u određenom trenutku

¹³ U čl. 5. st.1. t. 25.

¹⁴ Narodne novine, br. 39/2020. Vidi čl. 1. Pravilnika o sustavu obilježavanja plovni putova i objektima sigurnosti plovidbe.

¹⁵ Čl. 2. st. 1. t. 11. Pravilnika o sustavu obilježavanja plovni putova i objektima sigurnosti plovidbe.

od izgradnje objekta, objekt je namijenjen općoj pomorskoj navigaciji danju i noću.¹⁶

2.1.2. Svjetionici kao pomorsko dobro

Neovisno o činjenici da je osnovna funkcija svjetionika vezana uz more, smještaj u prostoru svjetionika u Republici Hrvatskoj različit je.¹⁷ Tako od svjetionika koji se nalaze u obalnom pojasu, kao što je to primjer svjetionika Rt Crna punta¹⁸, možemo razlikovati svjetionike koji uopće nemaju neposrednu vezu s morem, već se njihova funkcija ostvaruje postavljanjem na prikladnoj najizbočenijoj točki otoka koja je udaljena od mora, kao što je to primjer svjetionika Suska, koji se nalazi na 98 m nadmorske visine.¹⁹ Zbog navedenoga je, prije izlaganja njihova postojećeg pravnog statusa kao pomorskog dobra, potrebno analizirati propise koji su bili na snazi od vremena izgradnje najstarijega svjetionika na hrvatskoj obali Jadrana, svjetionika Savudrije do danas.

2.1.2.1. Povijesni pregled pravnog statusa svjetionika kao pomorskog dobra

Izgradnja svjetionika Savudrija odvijala se u doba primjene Općeg (austrijskog) građanskog zakonika za područje Istre²⁰. Pravni status pomorskog dobra reguliran je paragrafom 287. navedenog zakonika, koji određuje stvari koje su dozvoljene samo na uporabu pa tako i luke i obale morske kao "opće ili javno dobro". Godine 1939. donesena je Uredba sa zakonskom snagom o pomorskom javnom dobru²¹, koja uvodi funkcionalni kriterij pri definiranju pomorskog do-

¹⁶ Čl. 2. st. 1. t. 15. u vezi s čl. 45. st. 5. Pravilnika o sustavu obilježavanja plovni putova i objektima sigurnosti plovidbe.

¹⁷ O neujednačenom pravnom statusu svjetionika na hrvatskoj obali vidi više Tuhtan Grgić, I., *Svjetionici – pravni status i upravljanje de lege lata i de lege ferenda*, Poredbeno pomorsko pravo, vol. 60, br. 175, 2021., str. 76 – 79 i Perišić, M., *Pravne nelogičnosti u utvrđivanju statusa pomorskih svjetionika*, Pravni vjesnik, god. 27, br. 1, 2011., str. 139 – 147.

¹⁸ Detalje o svjetioniku Rt Crna punta vidi na <https://www.plovput.hr/pomorska-signalizacija/svjetionici/svjetionik/a/view/id/51> (datum pristupa: 11. travnja 2021.).

¹⁹ Detalje o svjetioniku Susak vidi na <https://www.plovput.hr/pomorska-signalizacija/svjetionici/svjetionik/a/view/id/26> (datum pristupa: 11. travnja 2021.).

²⁰ Riječ je o kodifikaciji građanskog prava objavljenoj patentom 1811. godine, koja je za područje Istre i Rijeke uvedena 1815. godine. Tako Vojković, G.; Štambuk-Šunjčić, M., *Pravni status hrvatske morske obale od stupanja na snagu Općeg građanskog zakonika do 1914. godine*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, vol. 44, br. 2, 2007., str. 269 – 270.

²¹ Službene novine Kraljevine Jugoslavije, br. 104/1939.

bra. Pomorskim javnim dobrom tako se predmnijevaju morska obala, morske uvale, morske luke i pristaništa, lukobrani, nasipi, ušća rijeka koje se izljevaju u more, kanali spojeni s morem, kao i svi ostali dijelovi državne teritorija na moru, koji po svojoj prirodi služe ili mogu služiti, ili su namijenjeni pomorskom prometu ili općoj pomorskoj uporabi.²² Dakle, pomorsko dobro nije više određeno samo njegovim naravnim osobinama, već i namjenom nekretnine za pomorski promet. Navedena Uredba primjenjivala se u obliku pravnih pravila i u poslijeratnom razdoblju.²³ Iako je funkcionalni kriterij prisutan i u Zakonu o iskorištavanju luka i pristaništa²⁴ iz 1961. godine, njegova je primjena sporadične naravi, s obzirom na to da je osnovna namjena navedenog Zakona uređenje područja luka. Kada je riječ o sveobuhvatnom uređenju pomorskog dobra te primjeni funkcionalnog načela, u bivšoj državi svakako najznačajnije mjesto pripada Zakonu o pomorskom i vodnom dobru, lukama i pristaništima²⁵ iz 1974. godine. Tako prema navedenom Zakonu pomorsko dobro čine morska obala, koja se određuje po naravnom i funkcionalnom kriteriju²⁶, luke, lukobrani, nasipi, sprudovi, hridi, grebeni, ušća rijeka koje se izljevaju u more, kanali spojeni s morem te ostali dijelovi obalnog mora, njihovo podmorje (morsko dno i podzemlje) i u njima živa i neživa prirodna bogatstva (ribe, rude i dr.).²⁷ Paralelno sa ZPVDLP-om od 1978. godine primjenjuje se i Zakon o sigurnosti plo-

²² Uključivši i morski ribolov. Paragraf 1. Uredbe sa zakonskom snagom i pomorskom javnom dobru.

²³ Stupanjem na snagu Zakona o nevažnosti pravnih propisa donesenih prije 6. travnja 1941. godine i za vrijeme neprijateljske okupacije (Službeni list FNRJ, br. 86/1946, 105/1946 i 96/1947) pravni propisi, zakoni, uredbe, naredbe, pravilnici i drugi propisi koji su bili na snazi na dan 6. travnja 1941. godine izgubili su pravnu snagu, a Prezidijum FNRJ mogao je odrediti da se pojedine odredbe propisa primjenjuju kao pravna pravila. Vidi više Ljubetić, S., *Pomorsko dobro i zemljišne knjige*, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2019., str. 14.

²⁴ Službeni list FNRJ, br. 24/1961. Tako sukladno čl. 1. Zakona o iskorištavanju luka i pristaništa pomorsku luku, među ostalim, sačinjava kopneni i vodeni prostor s izgrađenim obalama, lukobranima, potrebnim slobodnim prostorom, uređajima, postrojenjima i drugim objektima namijenjenima pristajanju brodova, ukrcavanju i iskrccavanju putnika i robe.

²⁵ Dalje: ZPVDLP, Narodne novine, br. 19/1974.

²⁶ Sukladno čl. 3. st. 1. t. 4. ZPVDLP-a, morsku obalu čini pojas kopna koji je ograničen crtom do koje dopiru najveći valovi za najjačega nevremena, kao i onaj dio kopna koji po svojoj prirodi ili namjeri služi iskorištavanju mora za pomorski promet i morski ribolov te za druge svrhe koje su u vezi s iskorištavanjem mora, a koji je širok najmanje šest metara računajući od crte koja je vodoravno udaljena od crte najviše plime.

²⁷ Čl. 4. st. 1. ZPVDML-a.

vidbe na moru i unutarnjim vodama²⁸, koji uređuje materiju sigurnosti plovni putova.²⁹ Oba navedena zakona, s kasnijim izmjenama, preuzeta su u pravni sustav Republike Hrvatske.³⁰ Nakon osamostaljenja Republike Hrvatske, cjelovito uređenje materije pomorstva i pomorskog dobra izvršeno je pod okriljem Pomorskog zakonika³¹, koji je stupio na snagu 1994. godine. Navedeni zakonik u čl. 84. st. 2. izriječno određuje svjetionike kao objekte sigurnosti plovidbe na plovnim putovima u unutarnjim morskim vodama i u teritorijalnom moru Republike Hrvatske. Zakon o morskim lukama³² koji je stupio na snagu 1995. godine u čl. 2. st. 1. t. 5. određuje objekte sigurnosti plovidbe kao dio lučke infrastrukture. Godine 1997. stupa na snagu Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima³³ te kao jedno od osnovnih načela ističe pravnu jedinstvenost nekretnine³⁴ u skladu s kojim pojedinačnu nekretninu čini zemljišna čestica, uključujući i sve što je s njom razmjerno trajno povezano na njezinoj površini ili ispod nje, dok se za pomorsko dobro, kao dobro koje nije sposobno biti predmetom prava vlasništva, isključuje primjena pretvorbe prava upravljanja, korištenja i raspolaganja u pravo vlasništva.³⁵ Godine 2003. stupa na snagu Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama³⁶ koji nastavlja tradiciju prirodnog i funkcionalnog kriterija definiranja pomorskog dobra.

2.1.2.2. Svjetionici kao pomorsko dobro i objekti infrastrukture prema ZPDML-u

Sukladno ZPDML-u, pomorsko dobro čine unutarnje morske vode i teritorijalno more, njihovo dno i podzemlje, te dio kopna koji je po svojoj prirodi namijenjen općoj uporabi ili je proglašen takvim, kao i sve što je s tim dijelom

²⁸ Narodne novine, br. 40/1978.

²⁹ O sigurnosti plovni putova u obalnom moru Savezne Republike Hrvatske, vidi više Kos, L., *Plovidba kroz prolaze i tjesnace našeg obalnog mora*, Naše more, vol. 27, br. 3-4, 1980., str. 142 – 145.

³⁰ Vidi Zakon o sigurnosti plovidbe na moru i unutarnjim vodama s izmjenama (Narodne novine, br. 40/78, 28/83, 24/87, 47/89, 42/90 i 55/90) i ZPVDLP s izmjenama (Narodne novine, br. 19/1974, 24/1974, 39/1974, 39/1975, 17/1977, 18/1981, 31/1986, 47/1989, 26/1993, 17/1994 i 29/1994).

³¹ Narodne novine, br. 17/1994.

³² Narodne novine, br. 108/1995.

³³ Dalje: ZV, Narodne novine, br. 91/1996, 68/1998, 137/1999, 22/2000, 73/2000, 114/2001, 79/2006, 141/2006, 146/2008, 38/2009, 153/2009, 90/2010, 143/2012 i 152/2014.

³⁴ Vidi čl. 366. u svezi s čl. 9. ZV-a.

³⁵ Vidi čl. 360. ZV-a.

³⁶ Dalje: ZPDML, Narodne novine, br. 158/2003, 100/2004, 141/2006, 38/2009, 123/2011, 56/2016 i 98/2019.

kopna trajno spojeno na površini ili ispod nje. Taj dio kopna čine morska obala, luke, nasipi, sprudovi, hridi, grebeni, plaže, ušća rijeka koje se izljevaju u more, kanali spojeni s morem, te u moru i morskom podzemlju živa i neživa prirodna bogatstva.³⁷ Morska obala obuhvaća pojas kopna koji je ograničen crtom do koje dopiru najveći valovi za nevremena te dio kopna koji po svojoj prirodi ili namjeni služi iskorištavanju mora za pomorski promet i morski ribolov, te za druge svrhe koje su u vezi s iskorištavanjem mora, a koji je širok najmanje šest metara od crte koja je vodoravno udaljena od crte srednjih viših visokih voda.³⁸

Iako ZPDML izrijeком ne uređuje objekte za sigurnost plovidbe na izvanlučkom području, one na lučkom području svrstava u lučku podgradnju (infrastrukturu).³⁹ Infrastruktura kao pravni pojam predmet je uređenja Zakona o prostornom uređenju⁴⁰. Tako se u čl. 3. st. 1. t. 10. navedenog Zakona pod pojmom infrastrukture predmnijevaju komunalne, prometne, energetske, vodne, pomorske, komunikacijske, elektroničke komunikacijske i druge građevine namijenjene gospodarenju s drugim vrstama stvorenih i prirodnih dobara. Zakon o gradnji⁴¹ pak posebno ne određuje pojam infrastrukture, već svoje uređenje nastavlja na definiciju iz Zakona o prostornom uređenju.

Neovisno o tome bi li se svjetionici smatrali infrastrukturnim ili suprastrukturnim građevinama, iz danog pregleda propisa razvidno je da je njihova funkcija primarno vezana uz pomorske svrhe, čime se mogu odrediti kao dio pomorskog dobra u skladu s čl. 4. st.1. ZPDML-a. Ono što se pokazuje⁴² problematičnim jest da nisu izrijeком navedeni u odredbi u kojoj se taksativno navode dijelovi kopna koji se smatraju pomorskim dobrom.

Iz izloženog pravnog uređenja slijedi da bi se svjetionici kao objekti sigurnosti plovidbe za potrebe primjene propisa o pomorskom dobru mogli smatrati i infrastrukturnim objektima na pomorskom dobru te bi sukladno načelu *superficies solo cedit* dijelili njegovu pravnu sudbinu. Navedeno iz razloga što nije ispravno da objekti sigurnosti plovidbe imaju različit pravni status ovisno o tome nalaze li se na lučkom ili izvanlučkom području. Stajalište je autorâ ovog rada da određeni objekt ili jest objekt infrastrukture ili nije. Kada svjetionik iz nekog razloga više nije u lučkom području, nije ispravno da se samim time mijenja njegov status.

³⁷ Čl. 3. st. 2. i 3. ZPDML-a.

³⁸ Čl. 4. st. 1. ZPDML-a.

³⁹ Čl. 2. st. 1. t. 7. ZPDML-a.

⁴⁰ Narodne novine, br. 153/2013, 65/2017, 114/2018, 39/2019 i 98/2019.

⁴¹ Narodne novine, br. 153/2013, 20/2017, 39/2019 i 125/2019.

⁴² Vidi Tuhtan Grgić, I., *op. cit.* u bilj. 17, str. 72.

2.1.3. Svjetionici kao pripadnost zemljišne čestice na kojoj su izgrađeni

Unatoč tomu što je riječ o objektima sigurnosti plovidbe, koji u osnovi čine i povijesno i kulturno naslijeđe, ili možda upravo zato, kada je riječ o svjetionicima, nailazimo na različit vlasničkopравни status. Tako je primjerice u odnosu na svjetionik Otočić Prišnjak u zemljišnim knjigama upisano vlasništvo društva Plovput d.o.o.⁴³, u odnosu na svjetionik Savudrija upisano je vlasništvo Grada Umaga⁴⁴, u odnosu na svjetionik Vošćica vlasništvo Republike Hrvatske⁴⁵, a u odnosu na svjetionik Rt Oštro pomorsko dobro⁴⁶.

Sukladno ZV-u, pojedinačnu nekretninu čini zemljišna čestica, uključujući i sve što je s njom razmjerno trajno povezano na njezinoj površini ili ispod nje; dakle, što je na površini Zemlje, iznad ili ispod nje izgrađeno, a namijenjeno je da ondje trajno ostane, ili je u nekretninu ugrađeno, njoj dograđeno, na njoj nadograđeno ili bilo kako drukčije s njom trajno spojeno, dio je te nekretnine sve dok se od nje ne odvoji.⁴⁷ U smislu čl. 4. Zakona o zemljišnim knjigama⁴⁸ zemljište je dio Zemljine površine koji je u katastru označen posebnim brojem i imenom katastarske općine u kojoj leži (katastarska čestica), a sve što je sa zemljištem trajno povezano na površini ili ispod nje, u pravnom smislu, u pravilu, sastavni je dio zemljišta i dijeli njegovu pravnu sudbinu.

ZPDML je, nastavno na svoje prethodnike⁴⁹, u čl. 5. odredio da se građevi-

⁴³ Svjetionik Otočić Prišnjak izgrađen je na k.č.br. 541/1 ZGR K.O. Murter Betina, na kojoj je upisano vlasništvo Plovputa d.o.o., Split. Podatak preuzet s <https://oss.uredjenazemlja.hr/public/lrServices.jsp?action=publicLdbExtract> (datum pristupa: 12. travnja 2021.).

⁴⁴ Svjetionik Savudrija izgrađen je na k.č.br. 14 K.O. Umag, na kojoj je upisano vlasništvo Grada Umaga. Podatak preuzet s <https://oss.uredjenazemlja.hr/public/lrServices.jsp?action=publicLdbExtract> (datum pristupa: 12. travnja 2021.).

⁴⁵ Svjetionik Vošćica izgrađen je na k.č.br. 315/3 G K.O. Omišalj, upisanoj kao vlasništvo Republike Hrvatske. Podatak preuzet s <https://oss.uredjenazemlja.hr/public/lrServices.jsp?action=publicLdbExtract> (datum pristupa: 12. travnja 2021.). Ista je vlasničkopravna situacija i sa svjetionikom Stončica, koji je izgrađen na k.č.br. 234/1 ZGR K.O. Vis. Podatak preuzet s <https://oss.uredjenazemlja.hr/public/lrServices.jsp?action=publicLdbExtract> (datum pristupa: 12. travnja 2021.).

⁴⁶ Svjetionik Rt Oštro izgrađen je na k.č.br. 3008 K.O. Kraljevica, na kojoj je u vlasničkom listu upisano pomorsko dobro. Podatak preuzet s <https://oss.uredjenazemlja.hr/public/lrServices.jsp?action=publicLdbExtract> (datum pristupa: 12. travnja 2021.).

⁴⁷ Čl. 9. st. 1. i 3. ZV-a.

⁴⁸ Narodne novine, br. 63/2019.

⁴⁹ Status građevina na pomorskom dobru kao njegove pripadnosti bio je sadržan i u propisima koji su uređivali materiju pomorskog dobra prethodno donošenju ZPDML-a. Vidi Ljubetić, S., *op. cit.* u bilj. 23, str. 4 – 26.

ne i drugi objekti na pomorskom dobru koji su trajno povezani s pomorskim dobrom smatraju pripadnošću pomorskog dobra te izrijekom odredio nemogućnost zasnivanja stvarnih prava na njemu.

2.1.4. *Svjetionici kao kulturno dobro*

Kada je riječ o svjetionicima, često se o njima u javnosti govori u kontekstu nepokretnih kulturno- povijesnih dobara. Vrste kulturnih dobara⁵⁰, uspostavljanje zaštite nad kulturnim dobrom, obveze i prava vlasnika kulturnih dobara, mjere zaštite i očuvanja kulturnih dobara, financiranje zaštite i očuvanja kulturnih dobara, kao i druga pitanja u svezi sa zaštitom i očuvanjem kulturnih dobara, predmet su uređenja Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara.⁵¹

Kulturna dobra upisuju se u Registar, javnu knjigu koju vodi ministarstvo nadležno za kulturu.⁵² Uvidom u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske⁵³ razvidno je da je većina svjetionika zavedena u registar pod pravnim statusom: zaštićena kulturna dobra, vrste: nepokretna pojedinačna, klasifikacija: komunalna i tehnička građevina.⁵⁴ Pojedinačna nepokretna kulturna dobra su građevine ili kompleksi građevina koje imaju izrazit povijesni, umjetnički, znanstveni, društveni ili tehnički značaj.⁵⁵

⁵⁰ Pod nepokretnim kulturnim dobrima Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (Narodne novine, br. 69/1999, 151/2003, 157/2003, 100/2004, 87/2009, 88/2010, 61/2011, 25/2012, 136/2012, 157/2013, 152/2014, 98/2015, 44/2017, 90/2018, 32/20, 62/20 i 117/21) predmnijeva: grad, selo, naselje ili njegov dio, građevina ili njezini dijelovi, te građevina s okolišem, elementi povijesne opreme naselja, memorijalno područje, mjesto, spomenik i obilježje u svezi s povijesnim događajima i osobama, arheološko nalazište i arheološka zona, uključujući i podvodna nalazišta i zone, područje i mjesto s etnološkim i toponimskim sadržajima, krajolik ili njegov dio koji sadrži povijesno karakteristične strukture, koje svjedoče o čovjekovoj nazočnosti u prostoru, vrtovi, perivoji i parkovi, tehnički objekt s uređajima i drugi slični objekti. Čl. 7. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara.

⁵¹ Vidi čl. 1. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara.

⁵² Čl. 14. st. 1. i 2. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara.

⁵³ Dostupan na <https://registar.kulturnadobra.hr/#/> (datum pristupa: 12. travnja 2021.).

⁵⁴ Vidi primjere Pomorskog svjetionika Prišnjak, dostupno na <https://registar.kulturnadobra.hr/#/details/Z-3540> (datum pristupa: 12. travnja 2021.), Svjetionika Sv. Ivan na pučini, dostupno na <https://registar.kulturnadobra.hr/#/details/Z-611> (datum pristupa: 12. travnja 2021.).

⁵⁵ Vidi na <https://min-kulture.gov.hr/izdvojeno/kulturna-bastina/vrste-kulturne-bastine/nepokretna-kulturna-bastina/pojedinacna-kulturna-dobra/557> (datum pristupa: 13. travnja 2021.). Oblik, sadržaj i način vođenja Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske propisani su Pravilnikom o obliku, sadržaju i načinu vođen-

Iz iznesenoga valja zaključiti da status svjetionika kao kulturnog dobra daje dodanu vrijednost svjetionicima, te osigurava njihovu zaštitu od zahvata koji bi bili protivni njihovoj svojstvu i kojima bi se umanjila njihova vrijednost.

2.2. Pravna osnova upravljanja svjetionicima

Sukladno čl. 10. ZPDML-a pomorskim dobrom upravlja, vodi brigu o zaštiti i odgovara Republika Hrvatska, neposredno ili putem jedinica područne (regionalne) samouprave, odnosno jedinica lokalne samouprave.

S druge strane, na temelju čl. 50. PZ-a, Republika Hrvatska, radi zaštite ljudskih života i sigurnosti plovidbe u unutarnjim morskim vodama i u teritorijalnom moru Republike Hrvatske, osigurava obavljanje poslova od javnog interesa putem društva Plovput d.o.o. Navedeni poslovi među ostalim obuhvaćaju postavljanje i održavanje objekata sigurnosti plovidbe.

Kako je navedeno *supra*⁵⁶, svjetionici bi trebali imati pravni status pomorskog dobra.

Na koji se onda način istodobno mogu primijeniti odredbe o javnoj ovlasti društva Plovput d.o.o. te odredbe o upravljanju svjetionicima kao pomorskim dobrom?

Da bi se moglo dati odgovor na navedeno pitanje, potrebno je prvo razlučiti sadržaj pojma upravljanja pomorskim dobrom te javne ovlasti kako ih razumijevaju ZPDML i Zakon o koncesijama⁵⁷.

Pod upravljanjem pomorskim dobrom podrazumijeva se održavanje, unapređenje, briga o zaštiti pomorskog dobra u općoj uporabi, te posebna uporaba ili gospodarsko korištenje pomorskog dobra na temelju koncesije ili koncesijskog odobrenja.⁵⁸

ZK uređuje koncesiju na pomorskom dobru kao upravni ugovor, u pisanom obliku, kojega je predmet gospodarsko korištenje općeg ili drugog dobra za koje je zakonom određeno da je dobro od interesa za RH, a koje ne predstavlja izvođenje radova odnosno pružanje i upravljanje uslugama definiranim nave-

ja Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 89/2011, 130/2013, 90/2018). Vidi čl. 1. Pravilnika o obliku, sadržaju i načinu vođenja Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske.

⁵⁶ Vidi poglavlje 2.1.2.

⁵⁷ Dalje: ZK, Narodne novine, br. 69/2017 i 107/2020.

⁵⁸ O dijelu pomorskog dobra u općoj uporabi koje se nalazi na njezinu području, vodi brigu o zaštiti i održava jedinica lokalne samouprave, čl. 10. ZPDML-a.

denim zakonom.⁵⁹ ZPDML kao *lex specialis* za pomorsko dobro, u čl. 2. st. 1. t. 5. određuje koncesiju kao pravo kojim se dio pomorskog dobra djelomično ili potpuno isključuje iz opće uporabe i daje na posebnu uporabu ili gospodarsko korištenje fizičkim i pravnim osobama, sukladno prostornim planovima.⁶⁰

Gospodarsko korištenje pomorskog dobra jest korištenje pomorskog dobra za obavljanje gospodarskih djelatnosti, s korištenjem postojećih građevina i drugih objekata na pomorskom dobru ili bez njega, te s gradnjom novih građevina i drugih objekata na pomorskom dobru ili bez nje.⁶¹ Prava koja koncesionar stječe na temelju ove koncesije nisu adekvatna za obavljanje funkcije upravljanja svjetionicima, s obzirom na to da je primarni cilj takve koncesije obavljanje gospodarske djelatnosti stjecanje dobiti, a ne vršenje javne ovlasti.

ZPDML određuje posebnu uporabu pomorskog dobra kao način korištenja pomorskog dobra koji ne bi bio ni opća uporaba ni gospodarsko korištenje.⁶² Posebnom uporabom pomorskog dobra smatra se: gradnja na pomorskom dobru građevina za potrebe vjerskih zajednica, za obavljanje djelatnosti na području kulture, socijalne skrbi, odgoja i obrazovanja, znanosti, informiranja, športa, zdravstva, humanitarnih djelatnosti i druge djelatnosti koja se ne obavlja radi stjecanja dobiti, te gradnja na pomorskom dobru građevina i drugih objekata infrastrukture (ceste, pruge, vodovodna, kanalizacijska, energetska, telefonska mreža i sl.), građevine i drugi objekti za potrebe obrane, unutarnjih poslova, regulaciju rijeka i drugih sličnih infrastrukturnih objekata.⁶³ Koncesija za posebnu uporabu pomorskog dobra daje se na zahtjev koji se podnosi nadležnom tijelu za provođenje postupka koncesije.⁶⁴ Naknada za koncesije dane radi posebne uporabe pomorskog dobra određuje se u simboličnom iznosu, osim u slučaju gradnje infrastrukture (vodovodna, kanalizacijska, energetska i telefonska), kada se naknada utvrđuje kao za gospodarsku uporabu pomorskog

⁵⁹ Čl. 3. st. 3. ZK-a.

⁶⁰ Više o razlici u normativnoj regulaciji koncesije prema ZPDML-u i ZK-u vidi u Ljubetić, S., *op. cit.* u bilj. 23, str. 134 – 146.

⁶¹ Čl. 6. st. 5. ZPDML-a.

⁶² Čl. 6. st. 4. ZPDML-a.

⁶³ Čl. 19. st. 1. ZPDML-a.

⁶⁴ Odluku o koncesiji za posebnu uporabu, na rok do 99 godina, za objekte državnog značaja donosi Vlada Republike Hrvatske, odluku o koncesiji za posebnu uporabu za objekte županijskog značaja, na rok do 20 godina, donosi županijsko poglavarstvo, a za objekte lokalnog značaja, na rok do 20 godina, odluku donosi općinsko ili gradsko vijeće, čl. 19. st. 2. ZPDML-a i čl. 24. i 25. Uredbe o postupku davanja koncesije na pomorskom dobru (Narodne novine, br. 23/04, 101/04, 39/06, 63/08, 125/10, 102/2011, 83/2012 i 10/2017).

dobra.⁶⁵ U praksi nailazimo i na slučajeve u kojima se navedena naknada ne određuje, s obzirom na svrhu davanja koncesije.⁶⁶

Iz danog pregleda propisa moglo bi se zaključiti da postoje dvije mogućnosti određivanja pravne osnove upravljanja svjetionicima. Prva mogućnost bila bi ona predviđena čl. 50. PZ-a, koja bi obuhvaćala prijenos zakonom propisanih ovlaštenja Republike Hrvatske na društvo Plovput d.o.o. i druga, sukladno čl. 19. ZPDML-a, kao koncesijski odnos posebne uporabe objekata infrastrukture.

2.2.1. Obavljanje poslova od javnog interesa na temelju PZ-a

ZPDML izrijeком određuje na koga Republika Hrvatska može prenijeti ovlaštenja glede upravljanja pomorskim dobrom. S druge strane, PZ izrijeком određuje ne jednoga, već tri pravna subjekta koji obavljaju poslove od javnog interesa, a koji se tiču pomorskog dobra.⁶⁷ Tako primjerice Plovput d.o.o. obavlja poslove koji obuhvaćaju postavljanje i održavanje objekata sigurnosti plovidbe, kao javnu ovlast, ali ga ZPDML kao *lex specialis* za pomorsko dobro ograničava u upravljanju tim objektima sigurnosti plovidbe s obzirom na to da ne predviđa mogućnost prijenosa ovlaštenja upravljanja pomorskim dobrom na pravne osobe. Naime, prema čl. 10. ZPDML-a takvo ovlaštenje moguće je prenijeti samo na jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

2.2.2. Posebna uporaba objekata infrastrukture na pomorskom dobru

Svjetionici bi se, s obzirom na funkciju, trebali smatrati objektima državnog značaja za koje sukladno ZPDML-u odluku o koncesiji donosi Vlada Republike Hrvatske na rok do 99 godina. Također, valja napomenuti da se sukladno postojećoj regulaciji u ZPDML-u koncesija za posebnu uporabu pomorskog dobra daje na zahtjev.⁶⁸ Iako je riječ o zakonom predviđenom ovlaštenju za postavljanje i održavanje objekata infrastrukture, čak i pravni subjekt, koji ima takvu zadaću, mora ispunjavati određene uvjete da bi mogao obavljati tu djelatnost. Zato nije pravno neodrživo i da se nakon ispunjenja posebnih uvjeta koncesija dodijeli na formalni zahtjev pravnog subjekta. Štoviše, takva koncesija bila bi

⁶⁵ Čl. 28. st. 1. i 3. ZPDML-a.

⁶⁶ Vidi Odluku o koncesiji za posebnu uporabu pomorskog dobra, koju je donijelo Gradsko vijeće Grada Opatije, Klasa: 944-01/2016-01/2017, Ur.broj: 2156/01-01/01-16-5, od 4. 10. 2016. godine, Službene novine Primorsko-goranske županije, br. 26/2016.

⁶⁷ Vidi čl. 50. PZ-a.

⁶⁸ Čl. 17. st. 2. ZPDML-a.

dana na vremenski ograničeno razdoblje, što bi pridonijelo pravnoj sigurnosti.

Kako odgovoriti na pitanje na koji se način istodobno mogu primijeniti odredbe o javnoj ovlasti društva Plovput d.o.o. te odredbe o upravljanju svjetionicima kao pomorskim dobrom?

Ako bi se uzela u obzir teza o svjetionicima kao objektima infrastrukture, kako je navedeno *supra*⁶⁹, proizlazi da bi se na njima mogla dati koncesija za posebnu uporabu pomorskog dobra. Stoga, iako postojeći odnos društva Plovput d.o.o. i Republike Hrvatske nije definiran kao koncesija, iz danog pregleda primjenjivih propisa ipak proizlazi da bi se taj pravni odnos (uz postojanje javne ovlasti za postavljanje i brigu o svjetionicima) mogao regulirati i na temelju čl. 19. st. 1. t. 2. ZPDML-a.

2.2.3. *Primjenjive odredbe pozitivnih propisa glede pravnog odnosa upravitelja svjetionicima s trećim osobama*

Za slučaj da bi se ovlaštenje upravitelja svjetionicima, u konkretnom slučaju društva Plovput d.o.o., imalo gledati kao javnu ovlast⁷⁰, treba uzeti u obzir neusklađenost koja postoji između ZK-a i ZPDML-a. Naime, ZK u čl. 7. st. 1. t. 4. izričito propisuje da davatelj koncesije može biti pravna osoba posebnim zakonom ovlaštena za davanje koncesije, dok ZPDML ne poznaje takvu mogućnost. U potonjem slučaju društvo Plovput d.o.o. moglo bi dodjeljivati koncesije, ali opet samo za one svjetionike za koje je prethodno granica pomorskog dobra utvrđena i provedena u zemljišnim knjigama.⁷¹

Za slučaj da bi se ovlaštenje društva Plovput d.o.o. imalo gledati kao posebna uporaba objekata infrastrukture na pomorskom dobru⁷², ZK i ZPDML predviđaju mogućnost sklapanja ugovora o potkoncesiji s trećim osobama. Također, valja napomenuti da ZK ne poznaje pojam koncesije za posebnu uporabu pa je upitna primjenjivost odredbe čl. 69. ZK-a o sklapanju ugovora o potkoncesiji.

ZPDML u čl. 35. predviđa da se koncesija može prenijeti u cijelosti ili dati dijelom u potkoncesiju u istom opsegu i pod istim uvjetima pod kojima je i dana, uz suglasnost davatelja koncesije. Sama potkoncesija detaljnije je uređena Uredbom o postupku davanja koncesije na pomorskom dobru. Sukladno čl. 6. navedene Uredbe ovlaštenik koncesije podnosi davatelju koncesije pisani obrazloženi prijedlog za davanje dijela koncesije u potkoncesiju pravnoj osobi

⁶⁹ Vidi poglavlje 2.1.2.2.

⁷⁰ Vidi poglavlje 2.2.1.

⁷¹ Koncesija na pomorskom dobru može se dati nakon što je utvrđena granica pomorskog dobra i provedena u zemljišnim knjigama. Vidi čl. 7. st. 4. ZPDML-a.

⁷² Vidi poglavlje 2.2.2.

ili fizičkoj osobi registriranoj za obavljanje obrta, ako iz organizacijsko-tehno-
loških, financijskih ili drugih opravdanih razloga više nije u mogućnosti u cijelo-
sti se koristiti koncesijom i izvršavati obveze i prava iz ugovora o koncesiji,
odnosno ako smatra da bi obavljanje djelatnosti za koju je dobio koncesiju bilo
učinkovitije davanjem dijela u potkoncesiju.

Navedeno bi moglo vrijediti *pro futuro*, ali se postavlja pitanje kako postupiti
u odnosu na postojeće ugovore.

Naime, Odlukom Vlade Republike Hrvatske od 22. rujna 2009. godine,
Klasa: 934-01/09-04/01, Ur.broj: 5030116-09-2, ovlašteno je društvo Plovput
d.o.o. davati u zakup svjetioničarske zgrade svjetionika kojima upravlja trećim
osobama pod odlukom propisanim uvjetima, na razdoblje od pet odnosno de-
set godina ako je u ugovor uključena i obveza zakupnika za sanaciju svjetioni-
čarske zgrade. Na temelju navedene odluke egzistira niz ugovora o zakupu na
području koje zapravo čini pomorsko dobro. Navedena situacija nije pravno
održiva⁷³ s obzirom na to da ZPDML ne predviđa zakup kao *modus* korištenja
pomorskim dobrom upravo iz razloga što se ono nalazi u nevlasničkom režimu
i čini *res extra commercium*.

Dvije su mogućnosti uređenja te problematike. Prva, da se prijelaznim i
završnim odredbama novog Zakona o Plovputu, Split predvidi da će postojeći
ugovori o zakupu i ugovori o zakupu i sanaciji ostati na snazi do isteka vremena
na koje su ugovoreni s obzirom na predviđeno trajanje do najviše deset godina.
Druga je mogućnost sklapanje ugovora o potkoncesiji s postojećim zakupci-
ma, koji udovoljavaju uvjetima za potkoncesionare. Iako je druga mogućnost
pravno ispravnija, valja napomenuti da treće osobe na temelju već zaključenih
ugovora imaju pravo na naknadu štete ako bi bili onemogućeni u daljnjoj kon-
zumaciji ugovora.

2.3. Formiranje katastarske čestice na kojoj se nalazi svjetionik te upis u katastar i zemljišne knjige

Granicu, odnosno obuhvat pomorskog dobra utvrđuje rješenjem Povjeren-
stvo za granice Ministarstva mora, prometa i infrastrukture na prijedlog župa-
nijskog povjerenstva za granice u pojedinoj županiji.⁷⁴ Pritom je povjerenstvo
dužno uvažavati i kriterij da se granicom pomorskog dobra obuhvaća prostor

⁷³ U doktrini se još 2011. godine upozoravalo na činjenicu da je Odlukom Vlade
Republike Hrvatske postignuto samo trenutačno rješenje uporabe i održavanja sve-
tionika tijekom prijelaznog razdoblja u kojem će se na određeni način trebati riješiti
njihov imovinskopravni status, vidi Perišić, M., *op. cit.* u bilj. 17., str. 146.

⁷⁴ Čl. 14. ZPDML-a.

koji prema svojoj funkciji služi korištenju mora za pomorski promet te za druge svrhe povezane s korištenjem mora.⁷⁵ Županijsko povjerenstvo za granice izrađuje prijedlog granice pomorskog dobra na temelju godišnjeg plana upravljanja pomorskim dobrom ili, iznimno, na temelju zahtjeva koji mogu podnijeti i pravne osobe, u ovom slučaju Plovput d.o.o.⁷⁶

Na koji se način ima odrediti zemljište pripadnost kojeg čini svjetionik odnosno svjetioničarska zgrada normirano je Zakonom o državnoj izmjeri i katastru nekretnina.⁷⁷ Osnovna je prostorna jedinica katastra nekretnina katastarska čestica, kao dio područja katastarske općine odnosno katastarskog područja na moru određen brojem katastarske čestice i njezinim granicama.⁷⁸ Granice katastarske čestice su međe ili druge granice koje određuju pravni odnosi na zemljinoj površini uređeni posebnim propisima kao što je ZPDML. Tako na morskoj obali granica katastarske čestice može biti granica koju čini crta srednjih viših visokih voda odnosno utvrđena granica pomorskog dobra.⁷⁹ Prostorne jedinice za koje se izrađuje katastarski operat su katastarska općina i katastarsko područje na moru. Katastarsko područje na moru obuhvaća unutarnje morske vode, teritorijalno more, epikontinentalni pojas Republike Hrvatske i dio kopna koji je i u režimu pomorskog dobra. Područje, granice i ime katastarskog područja na moru određuje odlukom ravnatelj Državne geodetske uprave, uz prethodnu suglasnost ministra nadležnog za poslove mora.⁸⁰ Sukladno Zakonu o prostornom uređenju, ako za postojeću građevinu nije utvrđena građevinska čestica odnosno zemljište nužno za redovitu uporabu građevine kada je obveza utvrđivanja tog zemljišta propisana posebnim zakonom, parcelacija se provodi u skladu s rješenjem o utvrđivanju građevne čestice. Građevna čestica određuje se u skladu s prostornim planom, a ako to nije moguće, u skladu s pravilima struke vodeći računa da se građevna čestica utvrdi tako da oblikom i veličinom omogućava redovitu uporabu građevine.⁸¹ Iako nije izvjesno da će se, s obzirom na opadanje važnosti svjetionika za pomorsku plovidbu zbog razvoja suvremenih tehnologija, javiti potreba za izgradnjom novih svjetionika, formiranje katastarske odnosno građevne čestice za potrebe izgradnje novog svjetionika učinilo bi se sukladno odredbama Zakona o prostornom uređenju, Zakona o gradnji i drugih pozitivnih propisa.

⁷⁵ Vidi čl. 3. Uredbe o postupku utvrđivanja granice pomorskog dobra.

⁷⁶ Vidi čl. 4. Uredbe o postupku utvrđivanja granice pomorskog dobra.

⁷⁷ Narodne novine, br. 112/2018.

⁷⁸ Čl. 23. Zakona o državnoj izmjeri i katastru nekretnina.

⁷⁹ Čl. 25. st. 1. i 2. Zakona o državnoj izmjeri i katastru nekretnina.

⁸⁰ Vidi čl. 28.-30. Zakona o državnoj izmjeri i katastru nekretnina.

⁸¹ Vidi čl. 157. st. 1. i 159. st. 1. Zakona o prostornom uređenju.

Nakon što bi se utvrdila granica katastarske čestice na kojoj je izgrađen svjetionik, pristupilo bi se upisu te čestice kao pomorskog dobra u katastarski operat, koji postupak je reguliran Pravilnikom o evidentiranju i obilježavanju pomorskog dobra.⁸² Sukladno Pravilniku, na temelju konačnog akta kojim je utvrđena granica pomorskog dobra izrađuje se geodetski elaborat za potrebe određivanja pomorskog dobra.⁸³ Nakon što elaborat potvrdi županijsko povjerenstvo za granice pomorskog dobra i nadležni područni ured za katastar, katastarski ured po službenoj dužnosti obavještava županijsko povjerenstvo za granice pomorskog dobra, naručitelja geodetskog elaborata i nadležno državno odvjetništvo, kako bi se elaborat mogao provesti u katastru na temelju zahtjeva nadležnog državnog odvjetništva.⁸⁴ O provedenom geodetskom elaboratu katastarski ured po službenoj dužnosti obavještava nadležni zemljišnoknjižni odjel općinskog suda. Obavješćivanje se provodi prijavnim listom za zemljišnu knjigu, kopijom katastarskog plana s ucrtanim dotadašnjim i novo uspostavljenim stanjem i primjerkom konačnog rješenja donesenog u upravnom postupku. Nadležni zemljišnoknjižni odjel općinskog suda provodi prijavni list u zemljišnim knjigama po službenoj dužnosti.⁸⁵

Ono na što valja skrenuti pozornost jest to da je sukladno čl. 103. st. 1. ZZK-a prijedlog za upis koji bi imao značenje uknjižbe ili predbilježbe ovlaštena staviti samo osoba koja predloženim upisom stječe, mijenja ili gubi knjižno pravo. Iz navedenoga proizlazi da je znatno ograničen krug osoba ovlaštenika podnošenja zahtjeva za upis pomorskog dobra u zemljišne knjige, iako je zapravo riječ o upisu dobra koje služi općem interesu, pa stoga taj zahtjev neće moći podnijeti društvo Plovput d.o.o. već isključivo nadležno općinsko državno odvjetništvo.

Iz danog pregleda razvidno je da je na temelju pozitivnih propisa već reguliran sam postupak određivanja granice pomorskog dobra, postupak određivanja

⁸² Narodne novine, br. 29/2005.

⁸³ Čl. 2. Pravilnika o evidentiranju i obilježavanju pomorskog dobra. Sukladno čl.10. Pravilnika o geodetskim elaboratima (Narodne novine, br. 59/2018 i 112/2018) geodetski elaborat za evidentiranje pomorskog dobra izrađuje se na temelju rješenja o utvrđivanju granice pomorskog dobra ili drugog odgovarajućeg akta kojim je granica pomorskog dobra utvrđena i obvezno sadržava potvrdu nadležnog tijela o njegovoj usklađenosti s rješenjem odnosno aktom o utvrđivanju granice pomorskog dobra.

⁸⁴ Vidi čl. 10.-14. Pravilnika o evidentiranju i obilježavanju pomorskog dobra. Prema čl. 17. st. 4. ZZK-a, uz nekretnine koje su u pravnom prometu pa su stoga obvezno predmet upisa u zemljišne knjige, opće dobro može biti predmet upisa u zemljišne knjige ako to zatraži osoba koja na tome ima pravni interes.

⁸⁵ Čl. 16. i 17. Pravilnika o evidentiranju i obilježavanju pomorskog dobra.

zemljišta pripadnost kojeg čini svjetioničarska zgrada, upisa u katastar i zemljišne knjige, pa nema mjesta drugačijem uređenju na temelju novog Zakona o Plovputu, Split. U konkretnom slučaju mjesta ima samo podrobnijem uređenju pojedinih odnosa, primjerice utvrđenju smjernica oko određivanja zemljišta nužnog za redovitu uporabu građevine, s obzirom na ono što se s povijesnog, pomorskog i kulturnog aspekta ima smatrati funkcionalnom cjelinom sa svjetioničarskom zgradom, a ujedno i onda po funkcionalnom kriteriju dijelom kopna koje čini pomorsko dobro. Također, ako bi Plovput d.o.o. za upravljanje svjetionicima dobio koncesiju za posebnu uporabu, nužno je prethodno na česticama na kojima se nalaze svjetionici utvrditi granicu pomorskog dobra i provesti je u zemljišnim knjigama sukladno čl. 7. st. 4. ZPDML-a.

2.4. Pitanje izvlaštenja svjetionika odnosno svjetioničarskih zgrada

Ako bi se utvrdilo da svjetioničarske zgrade čine dio pomorskog dobra, postavilo bi se pitanje je li navedeno utvrđenje odnosno proglašenje deklaratornog ili konstitutivnog značaja. Ako bi se utvrdio konstitutivni značaj, postupilo bi se sukladno čl. 118. st. 5. ZPDML-a, kojim je propisano da ako se mijenjaju granice pomorskog dobra zbog proglašenja kopna pomorskim dobrom, na taj dio pomorskog dobra primijenit će se odredbe o izvlaštenju. Zakon o izvlaštenju i određivanju naknade⁸⁶ pak, u slučaju proširenja granice pomorskog dobra, regulira naknadu za nekretnine na koje je proširena granica. Prijašnji vlasnik ostvaruje pravo na naknadu na temelju akta o određivanju granica pomorskog dobra i ovjerovljenog geodetskog elaborata, a obveznik isplate naknade je Republika Hrvatska.⁸⁷

Ako bi se utvrdilo da navedeno ima deklaratorni značaj, a na koje utvrđenje upućuje i pravni status svjetionika od 1945. godine do danas, osobama upisanim kao vlasnicima ne bi pripadala nikakva prava glede prijepornih svjetionika te tako ni pravo na naknadu za izvlaštenje.

Iz danog pregleda pravnih propisa⁸⁸ proizlazi da bi se svjetionici sukladno funkcionalnom kriteriju mogli odrediti kao pomorsko dobro od 1945. godine do danas, što upućuje na to da bi proglašenje svjetionika pomorskim dobrom imalo deklaratorni značaj. Ta je činjenica osobito važna za pitanje postojanja stečenih prava odnosno legitimnih očekivanja društva Plovput d.o.o. i trećih osoba u odnosu na svjetioničarske zgrade. Iz navedenog statusa slijedilo bi da, u odnosu na svjetioničarske zgrade, u pravilu, ne postoje ni stečena prava ni

⁸⁶ Dalje: ZION, Narodne novine, br. 74/2014, 69/2017 i 98/2019.

⁸⁷ Čl. 58. ZION-a.

⁸⁸ Vidi *supra* poglavlje 2.1.2.1.

legitimna očekivanja kako Plovputa d.o.o. tako ni trećih osoba. Naime, nevladnički status pomorskog dobra datira još od Općeg građanskog zakonika, pa bi u navedenom smislu bilo teško dokazati valjan način stjecanja vlasništva takve nekretnine.

3. PRAVNI STATUS SVJETIONIKA U UPRAVNOJ I SUDSKOJ PRAKSI

Određenje svjetionika kao dijela pomorskog dobra, pozivom na čl. 3. ZPD-ML-a, sadržaj je niza sudskih odluka. No, za potrebe ovog rada, posebnu pozornost valja posvetiti Presudi Županijskog suda u Splitu od 19. listopada 2017. godine⁸⁹ i Presudi Županijskog suda u Zadru od 7. siječnja 2015. godine⁹⁰. Dok se u prvoj presudi daje tumačenje o svjetioniku kao jedinstvenom kompleksu objekta i zemljišta u funkciji obavljanja svjetioničarske djelatnosti, koji je dio kopna po svojoj prirodi namijenjen općoj uporabi i time udovoljava zakonskoj definiciji pomorskog dobra iz čl. 3. st. 3. ZPDML-a, drugom se presudom išlo korak dalje u tumačenju. Tako se izričito obrazlaže da za definiranje svjetionika kao pomorskog dobra, prema izloženom funkcionalnom kriteriju, nije potrebno da se ta nekretnina, s obzirom na udaljenost od mora, nalazi u minimalnom pojasu pomorskog dobra sukladno odredbi čl. 4. ZPDML-a. Nadalje, u obje je presude zastupljeno tumačenje da svjetionici kao dio pomorskog dobra nisu nikada bili uneseni u temeljni kapital tuženika u vidu nekretnina odnosno u vlasničkopravnom smislu pa stoga ikakvim raspolaganjem navedenim svjetionicima ne bi došlo do zadiranja u temeljni kapital društva Plovput d.o.o. odnosno do njegova smanjivanja.⁹¹

⁸⁹ Posl.br.: Gž-3354/2016-2, dostupno na: <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/ZSRH2016StGzB3354A2> (datum pristupa: 5. svibnja 2021.).

⁹⁰ Posl.br.: Gž-3950/2014-2, dostupno na: <https://www2.iusinfo.hr/sudska-praksa/ZSRH2002ZdGzB39502014> (datum pristupa: 5. svibnja 2021.).

⁹¹ "Nadalje, prema čl. 3. Uredbe o osnivanju Poduzeća "P." Split ("Narodne novine", broj 3/92) sredstva za osnivanje i početak rada poduzeća osiguravaju se iz sredstava Ustanove za održavanje pomorskih plovnih putova, koja pripadaju plovnim putovima u obalnom moru Republike Hrvatske, a koja su postala vlasništvo Republike Hrvatske temeljem Uredbe o preuzimanju sredstava bivše SFRJ u vlasništvu Republike Hrvatske ("Narodne novine", broj 68/91). U primjeni te Uredbe je i predmetni svjetionik kao sredstvo za osnivanje i početak rada poduzeća prenesen na P. s p.o., pravnog prednika tuženika, ali ne u vlasničkopravnom smislu, kako to želi prikazati tuženik. Iz bilance tuženika na dan 31. prosinca 1996. godine proizlazi da su građevinski objekti - pomorski svjetionici navedeni kao osnovno sredstvo P.a, prema popisu građevinskih objekata društva P. d.o.o., Split. Sukladno čl. 4. st. 1. i 2. Zakona o P.u, Split ("Narodne novine", broj 73/97) temeljni ulog s kojim Republika Hrvatska sudjeluje u temeljnom kapitalu društva jest bilančni iznos pozicije "A Ka-

Izloženo određenje svjetionika kao pomorskog dobra ne utječe na pravo društva Plovput d.o.o. na poduzimanje radnji u vidu njegove rekonstrukcije. U tom smjeru donesena je i Presuda Visokog Upravnog suda Republike Hrvatske, od 10. listopada 2013. godine⁹², u kojoj se obrazlaže da Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara u čl. 23. određuje da se odredbe istog zakona kojima se uređuju prava i obveze vlasnika kulturnog dobra odnose i na nositelja prava na kulturnom dobru, kao i na drugog imatelja kulturnog dobra, pa je stoga društvo Plovput d.o.o. pozivom na Zakon o Plovputu, Split ovlašteno na rekonstrukciju svjetionika.

Kako je navedeno *supra*⁹³, sukladno PZ-u, društvo Plovput d.o.o. zaduženo je da na izvanlučkom području postavlja objekte sigurnosti plovidbe i održava njihov ispravan rad, dok je objekte sigurnosti plovidbe koji se nalaze u lučkim područjima dužno postaviti i održavati tijelo koje upravlja lukom. A što će se dogoditi u slučaju kada upravo na lučkom području valja postaviti objekte sigurnosti plovidbe i osigurati njihov ispravan rad, a za što bi se dalo ovlaštenje društvu Plovput d.o.o.? Odgovor na to pitanje može se naći u Odluci o koncesiji pomorskog dobra u svrhu posebne uporabe luke posebne namjene – industrijske luke Stinice⁹⁴, od 6. studenoga 2014. godine. Navedenom Odlukom Vlada Republike Hrvatske na temelju zahtjeva trgovačkog društva Plovput d.o.o. daje koncesiju na razdoblje od 20 godina u svrhu posebne uporabe pomorskog dobra luke posebne namjene – industrijske luke Stinice na definiranom kopnom i morskom dijelu lučkog područja. Koncesija se daje isključivo u svrhu postavljanja objekata sigurnosti plovidbe i osiguravanja njihova ispravnog rada, a za koje korištenje pomorskog dobra je Plovput dužan plaćati fiksnu koncesijsku naknadu. Dakle, u slučaju da je riječ o lučkom području u kojem ne postoji PZ-om propisana javna ovlast Plovputa d.o.o. za postavljanje i održavanje objekata

pital i rezerve”, izražen u kunama, koji je iskazan u bilanci Poduzeća “P.” p.o. Split na dan 31. prosinca 1996. godine, a u temeljni kapital društva ulazi i vrijednost svih udjela i dionica, odnosno ulaganja u osnivanje pravnih osoba koje je do 31. prosinca 1996. ostvarilo Poduzeće “P.” p.o. Split ili njegov pravni prednik, Ustanova za održavanje pomorskih plovni putova. Iz toga proizlazi da u temeljni kapital tuženika nisu unesene nekretnine iz popisa građevinskih objekata pa je neosnovana tuženikova tvrdnja da bi raspolaganjem predmetnom nekretninom došlo do nezakonitog smanjenja njegovog temeljnog kapitala.” tako Presuda Županijskog suda u Zadru, Posl.br.: Gž-3950/2014-2, dostupno na: <https://www2.iusinfo.hr/sudska-praksa/ZSRH2002ZdGzB39502014> (datum pristupa: 5. svibnja 2021.).

⁹² Posl.br.: Us-6623/2011-7, dostupno na: <https://www2.iusinfo.hr/sudska-praksa/UP-SRH2011UsB6623A7> (datum pristupa: 5. svibnja 2021.).

⁹³ Vidi poglavlje I.

⁹⁴ Klasa: 022-03/2014-04/427, Ur.broj: 50301-05/2018-14-2, Narodne novine, br. 132/2014, 53/2018.

sigurnosti plovidbe, Vlada Republike Hrvatske dodjeljuje koncesiju za posebnu uporabu za obavljanje opisane djelatnosti, na zahtjev društva Plovput d.o.o. Iz navedenoga slijedi da je koncesija za posebnu uporabu i u praksi prepoznata kao najbliže moguće rješenje pravne osnove upravljanja objektima sigurnosti plovidbe za ono što se ima smatrati infrastrukturnim objektima na lučkom području.

4. POSEBNO O PRAVNOM I RAČUNOVODSTVENOM STATUSU SVJETIONIKA KAO IMOVINE DRUŠTVA PLOVPUT D.O.O.

Uvidom u zemljišne knjige razvidno je da je dio svjetionika upisan kao vlasništvo društva Plovput d.o.o. Osnovno pitanje koje se postavlja jest što je točno uneseno u temeljni kapital tog društva. Navode li se u bilanci pravnog prednika društva iz 1996. godine samo građevine ili i pripadajuće zemljište?⁹⁵ Ako su svjetioničarske zgrade s pripadajućim zemljištem unesene u navedenu bilancu, što činiti dalje?

Osnovni problem koji se nameće za jasno definiranje daljnjeg računovodstvenog postupanja glede svjetionika jest činjenica da svjetionici u Republici Hrvatskoj danas s vlasničkopravne pozicije imaju različit pravni status. Neki svjetionici su u statusu općeg dobra, što znači da se kao opće dobro nalaze izvan vlasničkog režima i nisu podobni da budu predmet prava vlasništva, a kamoli da su uneseni u temeljni kapital. Tako i iz citirane Presude Županijskog suda u Zadru⁹⁶ proizlazi da svjetionici kao dio pomorskog dobra nisu nikada bili uneseni u temeljni kapital društva Plovput d.o.o. u vidu nekretnina odnosno u vlasničkopravnom smislu, pa stoga ikakvim raspolaganjem navedenim svjetionicima ne bi došlo do zadiranja u temeljni kapital odnosno do njegova smanjivanja.

No, što ako unatoč svemu navedenom iz stanja u zemljišnim knjigama te poslovnih knjiga ipak proizlazi da pojedini svjetionici jesu u vlasničkopravnom statusu odnosno upisani u zemljišnim knjigama kao vlasništvo društva Plovput d.o.o.?

⁹⁵ Sukladno čl. 4. Zakona o Plovputu, Split temeljni ulog s kojim Republika Hrvatska sudjeluje u temeljnom kapitalu Društva jest bilančni iznos pozicije "A Kapital i rezerve", izražen u kunama, koji je iskazan u bilanci Poduzeća "Plovput" p.o. Split na dan 31. prosinca 1996. godine. U temeljni kapital Društva ulazi i vrijednost svih udjela i dionica, odnosno ulaganja u osnivanje pravnih osoba koje je do 31. prosinca 1996. ostvarilo Poduzeće "Plovput" p.o. Split ili njegov pravni prednik, Ustanova za održavanje pomorskih plovni putova.

⁹⁶ Vidi *supra* poglavlje 3.

Poslovne knjige otvaraju se početkom poslovne godine na temelju zaključne bilance sastavljene na kraju prethodne poslovne godine.⁹⁷ Ako je neka imovina unesena u temeljni kapital i istu treba isknjižiti, nameće se primjena odredaba Zakona o trgovačkim društvima⁹⁸ koji u čl. 462. do 465.d uređuje materiju smanjenja temeljnog kapitala. Tako se smanjenjem temeljnog kapitala smatra svako smanjenje visine toga kapitala određene u društvenome ugovoru bez obzira na to provede li se smanjenje vraćanjem članovima društva njihovih uloga, sniženjem nominalnog iznosa poslovnih udjela ili potpunim, odnosno djelomičnim oslobađanjem članova društva ili njihovih pravnih prednika od obveze da u cjelini uplate uloge, a moguće ga je smanjiti samo na temelju odluke članova društva o izmjeni društvenoga ugovora te nakon što se provede zakonom propisan postupak.⁹⁹ U slučaju smanjenja temeljnog kapitala zbog pokrića (izravnanja) smanjenja imovine društva primjenjuju se odredbe o pojednostavnjenom smanjenju temeljnog kapitala.¹⁰⁰

Kako je već navedeno, eventualno smanjenje temeljnog kapitala društva može slijediti tek nakon jasnog definiranja pravnog statusa svjetionika. U tom trenutku moći će se sa sigurnošću utvrditi i eventualni porezni efekti. Tako se primjerice, sukladno Zakonu o porezu na dobit¹⁰¹, porez na dobit plaća na utvrđenu poreznu osnovicu ako su u poreznom razdoblju ostvareni prihodi¹⁰², što ne bi bilo primjenjivo u slučaju opisanoga smanjenja temeljnog kapitala.

Nadalje, ako bi društvo Plovput d.o.o. dobilo koncesiju za posebnu uporabu, došlo bi do promjene tretmana te imovine. Naime, kada je riječ o znatnijim ulaganjima koja će donositi buduće koristi, ulaganja na tuđoj imovini mogu se priznati kao nematerijalna imovina u obliku prava korištenja.¹⁰³ Navedeno

⁹⁷ Čl. 13. st. 3. Zakona o računovodstvu (Narodne novine, br. 78/2015, 134/2015, 120/2016, 116/2018, 42/2020 i 47/2020).

⁹⁸ Narodne novine, br. 111/1993, 34/1999, 121/1999, 52/2000, 118/2003, 107/2007, 146/2008, 137/2009, 125/2011, 152/2011, 111/2012, 68/2013, 110/2015 i 40/2019.

⁹⁹ Čl. 462. st. 1. i 2. Zakona o trgovačkim društvima.

¹⁰⁰ Čl. 465.a u svezi s čl. 349.-351. Zakona o trgovačkim društvima. O pojednostavnjenom smanjenju temeljnog kapitala vidi više Miladin, P., *Odnos Zakona o trgovačkim društvima (ZTD) i računovodstvenih pravila glede povećanja i smanjenja temeljnog kapitala – prijedlozi de lege ferenda*, u: Barbić, J. (ur.), *Okrugli stol Dvadeset pet godina hrvatskog prava društava*, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Znanstveno vijeće za državnu upravu, pravosuđe i vladavinu prava, Zagreb, 2019., str. 113 – 122.

¹⁰¹ Narodne novine, br. 177/2004, 90/2005, 57/2006, 146/2008, 80/2010, 22/2012, 148/2013, 143/2014, 50/2016, 115/2016, 106/2018, 121/2019, 32/2020 i 138/2020.

¹⁰² Čl. 28. Zakona o porezu na dobit.

¹⁰³ Tako Belak, V., *Profesionalno računovodstvo prema MSFI i hrvatskim poreznim propisima*,

za slučaj da ta ulaganja čini Plovput d.o.o. Nadalje, postavlja se pitanje što s već učinjenim ulaganjima. U trenutku prestanka mogućnosti korištenja svjetionikom ispunjavaju se uvjeti za nastanak potraživanja za eventualna izvršena ulaganja primjenom instituta stjecanja bez osnove. Takav obveznopravni zahtjev može nastati tek u trenutku kada prestane mogućnost korištenja tom imovinom.¹⁰⁴

5. UREĐENJE PRAVNOG STATUSA SVJETIONIKA DONOŠENJEM NOVOG ZAKONA O PLOVPUTU, SPLIT

Kada se postavi pitanje promjene uređenja nekog pravnog pitanja, prvo valja razmisliti o opsegu te izmjene u pravnom sustavu, odnosno u koje se sve propise mora izvršiti zahvat kako bi se postigla izmjena pravne pozicije. Ono što se mora izbjeći jest kolizija novog propisa s pozitivnim propisima.

Iz danog pregleda pozitivnih propisa razvidna je pripadnost svjetioničarskih zgrada sustavu pomorskog dobra Republike Hrvatske, sukladno funkcionalnom kriteriju, a s obzirom na njihovu osnovnu funkciju kao objekata sigurnosti plovidbe odnosno najvećih i najznačajnijih objekata vizualne pomorske signalizacije, za koje je izričito propisano da mogu biti izgrađeni i na većoj udaljenosti od mora od zakonskog minimuma kada je to potrebno radi postizanja bolje svrhe vidljivosti odnosno zadovoljenja osnovne funkcije. Svakako se kao najbolje rješenje pokazuje izričito normiranje svjetionika kao pomorskog dobra u ZPDML-u kako bi se izbjegle eventualne primjedbe o ekstenzivnom tumačenju članka 3. ZPDML-a.¹⁰⁵ Nadalje, sukladno ZPDML-u moguće ih je odrediti kao infrastrukturne građevine. Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara određuje njihovu posebnu zaštitu kao nepokretnih kulturnih dobara, no ne utječe na njihov (izvan)vlasnički status.

Ako bi se pristupilo donošenju novog Zakona o Plovputu, Split, (dalje: novi Zakon), a prethodno ne bi došlo do izmjene odredaba ZPDML-a i drugih propisa, novi Zakon predstavljao bi samo detaljnije normiranje postojećeg uređenja uz neke nove smjernice sa stajališta struke za postojeće pravne praznine.

Zgombić & Partneri, Zagreb, 2006., str. 153, citirano prema Vuković, A., *Problematika stečajnih postupaka nad dioničkim društvima koja obavljaju djelatnost na pomorskom dobru*, Poredbeno pomorsko pravo, vol. 55, 2016., str. 82.

¹⁰⁴ Vidi Vuković, A., *op. cit.* u bilj. 90, str. 82 – 83. O navedenom obveznopravnom zahtjevu vidi više Uzelac, J., *Obveznopravni odnos stjecanja bez osnove*, FIP – Financije i pravo, vol. 3, br. 1, 2015., str. 7 – 36.

¹⁰⁵ Vidi Tuhtan Grgić, I., *op. cit.* u bilj. 17, str. 105.

Tako bi novim Zakonom uvodno valjalo definirati pripadnost svjetionika¹⁰⁶ kategoriji objekata pomorske signalizacije kao objekata definiranih odredbama propisa kojim se uređuju odnosi u pomorstvu, a koji se nalaze izvan lučkog područja i kojima na temelju toga zakona upravlja Plovput d.o.o. Pod upravljanjem tim objektima podrazumijevalo bi se njihovo postavljanje, građenje, održavanje, korištenje te uklanjanje.

Provelo bi se nužno razlikovanje pojmova svjetionika i svjetioničarske zgrade, s obzirom na to da se u praksi nerijetko navedeni pojmovi rabe kao istoznačnice, što je dijelom dovelo do pravne neuređenosti. Svjetionik bi se moglo definirati kao kopneni prostor najistaknutijih točaka obale kopna i otoka, s izgrađenom svjetioničarskom zgradom i pomoćnim objektima koji se s povijesnog, pomorskog i kulturnog aspekta imaju smatrati funkcionalnom cjelinom sa svjetioničarskom zgradom, a koji se nalaze izvan lučkog područja i kojima upravlja Plovput d.o.o. Svjetioničarska zgrada bi se pak definirala kao najveći i najvažniji objekt vizualne pomorske signalizacije, kako je definiran odredbama propisa kojim se uređuju odnosi u pomorstvu, a koji se nalazi izvan lučkog područja i kojima na temelju PZ-a upravlja Plovput d.o.o.

Glede pravnog statusa svjetionika izričito bi se propisalo da svjetionik čini pomorsko dobro u skladu s čl. 3. ZPDML-a te se na uređenje pravnog statusa svjetionika na odgovarajući način primjenjuju odredbe ZPDML-a, ako novim Zakonom nije uređeno drugačije.

Kad je riječ o utvrđivanju građevne čestice svjetionika, kopneni prostor označen u prethodno iznesenoj definiciji svjetionika činio bi kompleks zemljišta nužnog za redovitu uporabu svjetioničarske zgrade zajedno s eventualnim pomoćnim objektima, koji se s povijesnog, pomorskog i kulturnog aspekta imaju smatrati funkcionalnom cjelinom sa svjetioničarskom zgradom, a koji prostor se određuje u postupku propisanom zakonom kojim se uređuju pitanja iz područja prostornog uređenja. Ako svjetionik ne bi već činio jedinstvenu katastarsku česticu, ministarstvo nadležno za poslove pomorstva uz prethodno pribavljeno mišljenje ministarstva nadležnog za kulturu, a na obrazloženi prijedlog Plovputa d.o.o, sastavilo bi zahtjev za utvrđivanje građevne čestice svjetionika. Pri sastavljanju zahtjeva, naravno, dužno bi se bilo držati kriterija propisanih za definiranje svjetionika. Prijedlogu za utvrđivanje građevne čestice svjetionika Plovput d.o.o. bi bilo dužno priložiti: isprave o povijesnom, pomorskom i kulturnom aspektu iz kojeg proizlazi oblik, površina i način uporabe kopnenog prostora svjetionika te isprave o nositeljima knjižnih prava, pravnim činjenicama i osobnim odnosima. Na temelju tog prijedloga, u skladu s propi-

¹⁰⁶ Glede popisa svjetionika na koje bi se primjenjivao novi zakon vidi *supra* u bilj. 4.

sima o prostornom uređenju, nadležno tijelo donijelo bi rješenje o utvrđivanju građevne čestice. Nakon donošenja rješenja, evidentiranje i obilježavanje svjetionika provelo bi se u postupku i prema pravilima propisanim za evidentiranje i obilježavanje pomorskog dobra. Nadalje, izričito bi se propisalo da se upis svjetionika u katastar i zemljišne knjige provodi u postupku i prema pravilima propisanim za upis pomorskog dobra u katastar i zemljišne knjige.

S obzirom na iznesenu pravnu osnovu upravljanja svjetionicima¹⁰⁷ dva su moguća smjera uređenja navedenoga novim Zakonom. Prvo, da Plovput d.o.o. upravlja svjetionicima na temelju propisane javne ovlasti pa u skladu s navedenim može dati dio svjetionika, koji neposredno ne služi kao objekt pomorske signalizacije, u koncesiju trećim osobama. Drugo, da upravlja svjetionicima na temelju koncesije za posebnu uporabu pomorskog dobra, koja mu se dodjeljuje u postupku i prema pravilima propisanim ZPDML-om, u skladu s kojom može na dijelu svjetionika koji neposredno ne služi kao objekt pomorske signalizacije na temelju čl. 35. ZPDML-a dati potkoncesiju trećim osobama, odnosno na temelju čl. 26. ZPDML-a povjeriti obavljanje sporednih djelatnosti trećim osobama.

Smanjenje važnosti svjetionika za pomorsku signalizaciju, neposredna izloženost vremenskim prilikama i protok vremena dovode do nužnosti uređenja pitanja prestanka funkcije svjetionika. Tako bi se novim zakonom moglo propisati da kada svjetionik trajno prestane biti u funkciji, a nalazi se izvan područja koje po samom zakonu čini pomorsko dobro, svaka osoba koja ima pravni interes ovlaštena je podnijeti zahtjev za izuzimanje područja svjetionika iz pomorskog dobra i utvrđenje nove granice pomorskog dobra. Kada svjetionik trajno prestane biti u funkciji, a nalazi se unutar područja koje je po samom zakonu pomorsko dobro, nadležno državno odvjetništvo može podnijeti zahtjev za brisanje eventualnih upisa prava upravljanja u korist Plovputa d.o.o. ili prava trećih osoba utemeljenih na pravu upravljanja Plovputa d.o.o.

Sam vlasničkopravni status svjetionika kao i odnose s trećim osobama valjalo bi riješiti prijelaznim i završnim odredbama novog Zakona. Tako bi se moglo propisati da se za svjetionike koji su do dana stupanja na snagu novoga Zakona bili u vlasništvu Plovputa d.o.o. neće provoditi postupak izvlaštenja i Plovput d.o.o. nema pravo na naknadu za takve nekretnine te je Plovput d.o.o. dužan izdati tabularnu izjavu. Uz navedenu iznimku, za svjetionike koji su do dana stupanja na snagu novoga Zakona bili u vlasništvu, pravne ili fizičke osobe, na odgovarajući bi se način primijenila odredba čl. 118. st. 1. ZPDML-a, koja propisuje pravnu nevaljanost upisa prava vlasništva ili kojega drugoga stvarnog

¹⁰⁷ Vidi *supra* poglavlje 2.2.

prava na zemljištu i građevinama na pomorskom dobru za koje se ne može dokazati pravno valjan način stjecanja.

Glede pravnog odnosa s trećim osobama problematika bi bila rješiva na jedan od sljedeća dva načina.

Stupanjem na snagu novog Zakona prestala bi vrijediti Odluka Vlade Republike Hrvatske od 22. rujna 2009. godine, Klasa: 934-01/09-04/01, Ur.broj: 5030116-09-2, a sve ugovore sklopljene na temelju citirane Odluke Plovput d.o.o. i zakupoprimalac bili bi dužni uskladiti s odredbama novog Zakona i posebnog propisa kojim se uređuju potkoncesije (alt. koncesije) u roku od godine dana od dana stupanja na snagu novog Zakona.

Druga bi varijanta bila da svi ugovori koji su sklopljeni na temelju citirane odluke ostaju na snazi do isteka vremena na koje su sklopljeni.

Koja će se varijanta odabrati ovisi o broju i sadržaju navedenih ugovora kao i o manjoj otegotnosti za strane ugovornog odnosa.

Posljednje, i zapravo najbitnije, pitanje svjetionika kao imovine društva Plovput d.o.o. normiralo bi se na način da bi se propisala obveza Plovputu d.o.o. da u roku od godine dana od stupanja na snagu novog Zakona uskladi stanje imovine u poslovnim knjigama s odredbama novog Zakona.

6. ZAKLJUČAK

Jadranska obala nesumnjivo je jedno od najvećih bogatstava Republike Hrvatske. Ruku pod ruku s prirodnim ljepotama stoje svjetionici kao svjedoci nekih prošlih vremena, simboli povijesne i kulturne vrijednosti. Stoga je posljednja dva desetljeća sve prisutnija tendencija gospodarskog iskorištavanja navedenih objekata u turističke svrhe, čime se pomorskoj i kulturnoj dimenziji dodaje i ona gospodarska. Postavljaju se pak pitanja kako ih zaštititi kao nesumnjivu kulturnu i povijesnu baštinu te kako osigurati sredstva za njihovo održavanje u surovim vremenskim uvjetima kojima su nerijetko izloženi.

Pravna sigurnost postigla bi se jednoobraznim definiranjem svih svjetionika kao pomorskog dobra sukladno funkcionalnom kriteriju, s obzirom na to da je osnovna funkcija svjetionika upravo sigurnost pomorske plovidbe. Kada im to ne bi bila osnovna namjena, već bi se promatrali kroz potencijalnu komercijalnu svrhu, mogli bi se promatrati i kao javna dobra. No valja zapamtiti da je upravo funkcija svjetionika kao objekta sigurnosti plovidbe ono što ih čini imovinom kojom upravlja društvo Plovput d.o.o. Bez te svrhe, oni bi i dalje ostali nepokretna kulturna dobra pa bi za njih postale primarno mjerodavne odredbe Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, što bi dovelo i do promjene prav-

nog subjekta koji njima upravlja. U tom slučaju pojavilo bi se i pitanje naknade za izvlaštenje za upisane vlasnike.

Za svjetionike koji nisu upisani kao pomorsko dobro pokrenuo bi se postupak određivanja granice pomorskog dobra u vezi određivanjem katastarske čestice na kojoj su izgrađeni, sve sukladno smjernicama struke oko određivanja zemljišta nužnog za redovitu uporabu građevine, s obzirom na ono što se s povijesnog, pomorskog i kulturnog aspekta ima smatrati funkcionalnom cjelinom sa svjetionikom. Upis u katastar i zemljišne knjige proveo bi se sukladno postojećim propisima.

Upravljanje svjetionicima podvelo bi se kroz odredbe o posebnoj uporabi pomorskog dobra ZPDML-a, a eventualna sredstva ostvarena daljnjim potkoncesioniranjem svjetionika mogla bi se odvajati na poseban račun i rabiti namjenski isključivo za sanaciju svjetionika. Trajanje potkoncesioniranja moralo bi biti razmjerno vrijednosti investicije koju bi treća osoba uložila u svjetionik. Pri tome valja ponoviti da bi i dalje postojala kolizija u odnosu na ZK koji ne predviđa koncesiju za posebnu uporabu. S druge strane, određivanjem prava upravljanja svjetionicima kao zakonskog prava Plovputa d.o.o. javio bi se problem kolizije s odredbom čl. 10. ZPDML-a, koja takav prijenos ovlaštenja predviđa samo na jedinice lokalne (regionalne) samouprave.

Oba moguća modaliteta upravljanja svjetionicima podrazumijevaju obvezu prethodnog utvrđenja granice pomorskog dobra i provođenja iste u zemljišnim knjigama sukladno čl. 7. st. 4. ZPDML-a.

Nakon definiranja pravnog statusa svjetionika, trebali bi se odrediti i financijski i porezni aspekti koji će on imati na Plovput d.o.o., odnosno utvrditi eventualnu potrebu smanjenja temeljnog kapitala navedenoga društva te moguće modalitete istog. Ono što je u konačnici važno jest da se s *lex specialis* koji regulira poslovanje društva Plovput d.o.o. može predvidjeti samo dužnost usklađenja poslovnih knjiga društva Plovput d.o.o. u odnosu na svjetionike s novim zakonskim uređenjem pravnog statusa svjetionika. Način i postupak na koji će se to usklađenje provesti ne može biti predmet Zakona o Plovputu, Split, već je navedeno predmet uređenja posebnih propisa kao što su primjerice Zakon trgovačkim društvima i Zakon o računovodstvu.

Pri tome još jednom valja istaknuti da je sudska praksa zauzela jasan stav da nikada nije učinjen prijenos nekretnina u temeljni kapital društva Plovput d.o.o. u vlasničkopravnom smislu, već samo kao vrijednost ulaganja, iz kojeg razloga se definiranjem svjetionika kao pomorskog dobra ne bi zadiralo u temeljni kapital društva Plovput d.o.o.

LITERATURA

Knjige i članci

- Belak, V., *Profesionalno računovodstvo prema MSFI i hrvatskim poreznim propisima*, Zgombić & Partneri, Zagreb, 2006.
- Giardina, B., *Navigare necesse est: il faro tra mondo antico e medioevo*, *Histria antiqua*, vol. 21, br. 21, 2012., str. 443 – 457.
- Kos, L., *Plovidba kroz prolaze i tjesnace našeg obalnog mora*, *Naše more*, vol. 27, br. 3-4, 1980., str. 142 – 145.
- Ljubetić, S., *Pomorsko dobro i zemljišne knjige*, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2019.
- Manin, M., *Svjetonik Savudrija i njegovo mjesto u povijesti pomorstva*, *Časopis za suvremenu povijest*, vol. 52, br. 2, 2020., str. 461 – 483.
- Miladin, P., *Odnos Zakona o trgovačkim društvima (ZTD) i računovodstvenih pravila glede povećanja i smanjenja temeljnog kapitala – prijedlozi de lege ferenda*, u: Barbić, J. (ur.), *Okrugli stol Dvadeset pet godina hrvatskog prava društava*, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Znanstveno vijeće za državnu upravu, pravosuđe i vladavinu prava, Zagreb, 2019., str. 113 – 122.
- Perišić, M., *Pravne nelogičnosti u utvrđivanju statusa pomorskih svjetionika*, *Pravni vjesnik*, vol. 27, br. 1, 2011., str. 139 – 147.
- Perišić, M.; Župarić, J.; Andrijanić, G., *Sanacija svjetioničarskih zgrada i njihovo valoriziranje kroz komercijalne djelatnosti*, *Ekonomski vjesnik*, vol. XXIII, br. 1, 2010., str. 170 – 179.
- Šerić, N., *Kamena svjetla: priče i legende o jadranskim svjetionicima, o mjestima na kojim su izgrađeni i o njihovom podmorju*, Marjan Tisak, Split, 2004.
- Šerić, N., *Realizacija II faze složenog investicijskog projekta Kamena svjetla – sanacija i revitalizacija svjetioničarskih zgrada bez ljudske posade*, Split, 2007., str. 1 – 17, dostupno na: https://bib.irb.hr/datoteka/408451.II_FAZA_PROJEKTA_KAMENA_SVJETLA.doc.
- Tuhtan Grgić, I., *Svjetonici – pravni status i upravljanje de lege lata i de lege ferenda*, *Poredbeno pomorsko pravo*, vol. 60, br. 175, 2021., str. 67 – 109.
- Uzelac, J., *Obveznopravni odnos stjecanja bez osnove*, *FIP – Financije i pravo*, vol. 3, br. 1, 2015., str. 7 – 36.
- Vojković, G.; Štambuk-Šunjić, M., *Pravni status hrvatske morske obale od stupanja na snagu Općeg građanskog zakonika do 1914. godine*, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, vol. 44, br. 2, 2007., str. 267 – 282.

Vuković, A., *Problematika stečajnih postupaka nad dioničkim društvima koja obavljaju djelatnost na pomorskom dobru*, Poredbeno pomorsko pravo, vol. 55, 2016., str. 69 – 90.

Propisi

Opći građanski zakonik iz 1811. godine.

Pomorski zakonik, Narodne novine, br. 17/1994, 74/1994 i 43/1996.

Pomorski zakonik, Narodne novine, br. 181/2004, 76/2007, 146/2008, 61/2011, 56/2013, 26/2015 i 17/2019.

Pravilnik o evidentiranju i obilježavanju pomorskog dobra, Narodne novine, br. 29/2005.

Pravilnik o geodetskim elaboratima, Narodne novine, br. 59/2018 i 112/2018.

Pravilnik o obliku, sadržaju i načinu vođenja Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 89/2011, 130/2013 i 90/2018.

Pravilnik o sustavu obilježavanja plovnih putova i objektima sigurnosti plovidbe, Narodne novine, br. 39/2020.

Uredba o postupku davanja koncesije na pomorskom dobru, Narodne novine, br. 23/2004, 101/2004, 39/2006, 63/2008, 125/2010, 102/2011, 83/2012 i 10/2017.

Uredba o postupku utvrđivanja granice pomorskog dobra, Narodne novine, br. 08/2004 i 82/2005.

Uredba sa zakonskom snagom o pomorskom javnom dobru, Službene novine Kraljevine Jugoslavije, br. 104/1939.

Zakon o državnoj izmjeri i katastru nekretnina, Narodne novine, br. 112/2018.

Zakon o gradnji, Narodne novine, br. 153/2013, 20/2017, 39/2019 i 125/2019.

Zakon o iskorištavanju luka i pristaništa, Službeni list FNRJ, br. 24/1961.

Zakon o izvlaštenju i određivanju naknade, Narodne novine, br. 74/2014, 69/2017 i 98/2019.

Zakon o koncesijama, Narodne novine, br. 69/2017 i 107/2020.

Zakon o morskim lukama, Narodne novine, br. 108/1995.

Zakon o nevažnosti pravnih propisa donesenih prije 6. travnja 1941. godine i za vrijeme neprijateljske okupacije, Službeni list FNRJ, br. 86/1946, 105/1946 i 96/1947.

Zakon o otocima, Narodne novine, br. 116/2018 i 73/2020.

Zakon o Plovputu, Split, Narodne novine, br. 73/1997.

Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama, Narodne novine, br. 158/2003, 100/2004, 141/2006, 38/2009, 123/2011, 56/2016 i 98/2019.

Zakon o pomorskom i vodnom dobru, lukama i pristaništima, Narodne novine, br. 19/1974, 24/1974, 39/1974, 39/1975, 17/1977, 18/1981, 31/1986, 47/1989, 26/1993, 17/1994 i 29/1994.

Zakon o porezu na dobit, Narodne novine, br. 177/2004, 90/2005, 57/2006, 146/2008, 80/2010, 22/2012, 148/2013, 143/2014, 50/2016, 115/2016, 106/2018, 121/2019, 32/2020 i 138/2020.

Zakon o prostornom uređenju, Narodne novine, br. 153/2013, 65/2017, 114/2018 i 39/2019.

Zakon o računovodstvu, Narodne novine, br. 78/2015, 134/2015, 120/2016, 116/2018, 42/2020 i 47/2020.

Zakon o sigurnosti plovidbe na moru i unutarnjim vodama, Narodne novine, br. 40/1978, 28/1983, 24/1987, 47/1989, 42/1990 i 55/1990.

Zakon o trgovačkim društvima, Narodne novine, br. 111/1993, 34/1999, 121/1999, 52/2000, 118/2003, 107/2007, 146/2008, 137/2009, 125/2011, 152/2011, 111/2012, 68/2013, 110/2015 i 40/2019.

Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, Narodne novine, br. 91/1996, 68/1998, 137/1999, 22/2000, 73/2000, 129/2000, 114/2001, 79/2006, 141/2006, 146/2008, 38/2009, 153/2009, 143/2012 i 152/2014.

Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, Narodne novine, br. 69/1999, 151/2003, 157/2003, 100/2004, 87/2009, 88/2010, 61/2011, 25/2012, 136/2012, 157/2013, 152/2014, 98/2015, 44/2017, 90/2018, 32/2020, 62/2020 i 117/2021.

Zakon o zemljišnim knjigama, Narodne novine, br. 63/2019.

Sudska praksa

Visoki Upravni sud Republike Hrvatske, presuda, br: Us-6623/2011-7, od 10. listopada 2013. godine, dostupno na: <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/UpSRH2011UsB6623A7> (datum pristupa: 5. svibnja 2021.).

Županijski sud u Splitu, presuda, br: Gž-3354/2016-2, od 19. listopada 2017. godine, dostupno na: <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/ZSRH2016StGzB3354A2> (datum pristupa: 5. svibnja 2021.).

Županijski sud u Zadru, presuda, br: Gž-3950/2014-2, od 7. siječnja 2015. godine, dostupno na: <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/ZSRH2002ZdGzB39502014> (datum pristupa: 5. svibnja 2021.).

Ostalo

- Clingan, I. C., *Lighthouse*, Encyclopedia Britannica, 2019., dostupno na: <https://www.britannica.com/technology/lighthouse> (datum pristupa: 30. ožujka 2021.).
- Odluka o koncesiji pomorskog dobra u svrhu posebne upotrebe luke posebne namjene – industrijske luke Stinice, 6. studenoga 2014. godine, Klasa: 022-03/2014-04/427, Ur.broj: 50301-05/2018-14-2, Narodne novine, br. 132/2014, 53/2018.
- Odluka o koncesiji za posebnu uporabu pomorskog dobra, Gradsko vijeće Grada Opatije, Klasa: 944-01/2016-01/2017, Ur.broj: 2156/01-01/01-16-5, od 4. listopada 2016. godine, Službene novine Primorsko-goranske županije, br. 26/2016.
- Obrazac prethodne procjene za nacrt prijedloga Zakona o Plovputu od 29. ožujka 2019. godine, dostupno na: <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=10724> (datum pristupa: 30. ožujka 2021.).
- Svjetionici, Plovput d.o.o., dostupno na: <https://www.plovput.hr/pomorska-signalizacija/svjetionici/svjetionik> (datum pristupa: 11. travnja 2021.).
- O nama, Plovput d.o.o., dostupno na: <https://www.plovput.hr/plovput/o-nama> (datum pristupa: 11. travnja 2021.).
- Služba traganja i spašavanja na moru u Republici Hrvatskoj, Ministarstvo mora prometa i infrastrukture, dostupno na: <https://mmpi.gov.hr/more-86/sigurnost-plovidbe-104/traganje-i-spasavanje-na-moru-195-ustrojstvo-nis/2019612> (datum pristupa: 5. svibnja 2021.).
- Svjetionik Rt Crna punta, Plovput d.o.o., dostupno na: <https://www.plovput.hr/pomorska-signalizacija/svjetionici/svjetionik/a/view/id/51> (datum pristupa: 11. travnja 2021.).
- Svjetionik Susak, Plovput d.o.o., dostupno na: <https://www.plovput.hr/pomorska-signalizacija/svjetionici/svjetionik/a/view/id/26> (datum pristupa: 11. travnja 2021.).
- Svjetionik Otočić Prišnjak, Izvadak iz zemljišne knjige za k.č.br. 541/1 ZGR K.O. Murter Betina, dostupno na: <https://oss.uredjenazemlja.hr/public/lrServices.jsp?action=publicLdbExtract> (datum pristupa: 12. travnja 2021.).
- Svjetionik Savudrija, Izvadak iz zemljišne knjige za k.č.br. 14 K.O. Umag, dostupno na: <https://oss.uredjenazemlja.hr/public/lrServices.jsp?action=publicLdbExtract> (datum pristupa: 12. travnja 2021.).
- Svjetionik Rt Oštro, Izvadak iz zemljišne knjige za k.č.br. 3008 K.O. Kraljevi-

ca, dostupno na: <https://oss.uredjenazemlja.hr/public/lrServices.jsp?action=publicLdbExtract> (datum pristupa: 12. travnja 2021.).

Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, dostupno na <https://registar.kulturnadobra.hr/#/> (datum pristupa: 12. travnja 2021.).

Pomorski svjetionik Prišnjak, Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, dostupno na: <https://registar.kulturnadobra.hr/#/details/Z-3540> (datum pristupa: 12. travnja 2021.).

Svjetionik Sv. Ivan na pučini, Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, dostupno na: <https://registar.kulturnadobra.hr/#/details/Z-611> (datum pristupa: 12. travnja 2021.).

Pojedinačna kulturna dobra, Ministarstvo kulture i medija, dostupno na: <https://min-kulture.gov.hr/izdvojeno/kulturna-bastina/vrste-kulturne-bastine/nepokretna-kulturna-bastina/pojedinacna-kulturna-dobra/557> (datum pristupa: 13. travnja 2021.).

Svjetionik Stončica, Izvadak iz zemljišne knjige za k.č.br. 234/1 ZGR K.O. Vis, dostupno na: <https://oss.uredjenazemlja.hr/public/lrServices.jsp?action=publicLdbExtract> (datum pristupa: 12. travnja 2021.).

Svjetionik Vošćica, Izvadak iz zemljišne knjige za k.č.br. 315/3 G K.O. Omišalj, dostupno na: <https://oss.uredjenazemlja.hr/public/lrServices.jsp?action=publicLdbExtract> (datum pristupa: 12. travnja 2021.).

Odluka Vlade Republike Hrvatske, Klasa: 934-01/09-04/01, Ur.broj: 5030116-09-2, od 22. rujna 2009. godine.

Summary

Petar Miladin*

Sanja Ljubetić**

WHAT COULD THE NEW PLOVPUT SPLIT ACT MEAN FOR THE LEGAL STATUS OF LIGHTHOUSES ON THE CROATIAN COAST?

Following the announcement of the need to pass a new Plovput Split Act, the question arose in doctrine and practice, as to what this could mean for resolving the issue of the unequal legal status of lighthouses on the Croatian coast? Trying to answer this question, the paper gives a historical overview of the legal status and analyzes the existing normative regulation of lighthouses on the Croatian coast. Since lighthouses, given their specific function and position in space, cannot be unambiguously defined, all the elements through which they can be determined are taken into account. Special attention is paid to the existing property law issues, which include contractual relations with third parties as well as possible acquired rights and legitimate expectations of legal entities at the lighthouses. As a necessary precondition for resolving this issue, the applicable regulations regarding the formation of the cadastral parcel of the lighthouse as well as its registration in the cadastre and land registry are analysed. Possible application of the institute of expropriation is also taken into account. The paper gives an overview of administrative and judicial adjudication on the legal status of lighthouses as a way of resolving the most complicated issues. As one of the most important questions, the legal and accounting status of the lighthouse as the property of Plovput d.o.o. is considered. In conclusion, in order to achieve an adequate level of standardization and regulation of existing property issues, it is proposed to regulate the legal status of lighthouses through the proposed provisions of the new Plovput Split Act.

Keywords: maritime domain; lighthouses; acquired rights; concession; subconcession

* Petar Miladin, Ph. D., Professor, Faculty of Law, University of Zagreb, Trg Republike Hrvatske 14, 10000 Zagreb; petar.miladin@pravo.hr;
ORCID ID: orcid.org/0000-0001-7884-5300

** Sanja Ljubetić, Ph. D., Legal Representative, Adriatic Croatia International Club, Rudolfa Strohalja 2, 51000 Rijeka; sanja.ljubetic@aci-club.hr;
ORCID ID: orcid.org/0000-0002-0110-3998